

HOU ZEE!

TWEEDE CHRISTELIJK
JEUGD-JAARBOEK

ONDER REDACTIE VAN
Q. A. DE RIDDER
EN P. J. RISSEEUW

UITGAVE VAN J. H. KOK N. V. KAMPEN — 1932.

LUTHERS JONGEN

door

M. A. M. RENES-BOLDINGH.

LUTHERS jongetje heet Moeara en hij woont met zijn ouders en zijn kleine zusje Tiorina in Batakland, in het dorpje, dat bijna geheel verscholen ligt op de bodem van een ravijn, halverwegen de weg Taroe-toeng-Pea Radja. Hoeta Si Hoboek heet het dorpje, en het is niet, zooals bijna alle andere hoeta's van Batakland omgeven door een hooge leemen wal, waarop de gevaarlijke stekelbamboe zijn takken doorenslingert. Die aardwallen zijn nog overblijfsels uit de vroegere, heidensche tijd, toen elk dorp zich verschansen en beveiligen moest tegen de moordzucht van zijn bureu.

Maar Hoeta Si Hoboek ligt vrij en open. Van af de groote verkeersweg ziet men de menschen werken en de kinderen spelen en men kan precies de kleine paadjes volgen, die naar de afzonderlijke huisjes voeren.

Het huis van Luther is een van de nieuwste, van bruin hout getimmerd en met een zwart verweerd, houten dak, waarop varens en bloeiende grassen groeien. Het staat op hooge palen, wel een meter boven de grond, zoodat, wie er binnen wil gaan, eerst een houten trapje op moet, voor hij op de galerij of emper komt.

Achter het huisje staat een breede, dubbele rij pisang-boomen, waarvan de reusachtige, gehavende bladeren ritselen en klapperen bij ieder verdwaald windzuchtje, dat het ravijn binnenkomt. Maar tusschen die gescheurde bladeren hangen de zware trossen pisang omlaag — één tros aan elke

Hou Zee II

2

boom. Want een pisangboom bloeit slechts één maal in z'n leven en geeft slechts éénmaal vruchten. Zoodra één pisang van een tros geel begint te worden, plukt vader Luther de geheele tros af en hangt die op een droog, zonnig plekje, om snel verder te rijpen. En zijn ze eenmaal rijp, dan mag Moeara er van eten, zooveel zijn mondje lust. Pisang, rijst

Luthers huisje.

en zonnewarmte, dat zijn de dingen, waarvan de Bataksche kinderen groot moeten worden en wanneer er dan nog de liefde der ouders en de zegenende handen van den Heiland bijkomen, zooals bij den kleinen Moeara, dan heeft zoo'n kind in Batakland de heerlijkste jeugd, die men zich denken kan.

Vlak achter de pisangtuin verheft zich grauw en geweldig de steile rotswand.

Na hevige regens ruischt langs die wand het water bij stroomen naar beneden, en vormt groote plassen rondom de huizen. Dan is het eerst recht van belang, dat die zoo

hoog op palen gezet zijn, want nu kan het water tenminste niet de huisjes binnendringen. De menschen waden door die plassen wel heen. Ze loopen immers toch altijd op bloote voeten en waden dikwijls door de rivier of door de bergbeken, als dat hun weg bekorten kan.

Wanneer de kleine Moeara onder aan de rotswand staat en met knipperende oogen naar boven tuurt, ziet hij soms heel hoog boven zich de auto's voorbij snorren, en van heel ver hoort hij hun fel getoeter, telkens als ze één van de vele bochten in de weg nemen moeten.

„Ik ben niet bang, nee, ik ben niet bang,” zegt Moeara dan tegen zichzelf, en dat is wel noodig, want eigenlijk is hij nog wél bang voor die razende auto's daarboven, al is 't dan ook niet meer zóó erg, als een paar jaar geleden. Toen liep hij altijd nog naar zijn moeder, wanneer hij een auto hoorde aankomen, soms zóó hard, dat hij over zijn eigen beenen struikelde en met een geschaafd neusje of ontvelde knieën zich gillend achter moeders bonte sarongrok verbergen kwam.

Vóór het dorpje, zóó dat de heerlijke tropenzon ze de gansche dag kan koesteren, liggen de rijstakkers of sawa's, keurig verdeeld in groote vakken, met aangestampte aardwallen er tusschen, die het bevoeiingswater moeten dóórlaten of óphouden, al naar dat het voor de teere rijstplantjes noodig is. Wanneer het een paar dagen achtereen flink geregend heeft, blijven de wallen gesloten, zoodat het water dat langs goten en pijpen uit 't gebergte komt springen, de sawa's niet nog natter kan maken, dan ze reeds zijn. Maar als het lange tijd droog is, dan worden er dóórlaten in de walletjes gemaakt, waarop het frissche bergwater één voor één de rijstakkers bevochtigt, en de jonge planten redt van den verschroeijingsdood.

Wat kan het warm zijn in het dorpje, waar Moeara woont! Warm als in een oven, doordat de zonnebrand tusschen de hoge bergmuren hangen blijft.

Moeara draagt gewoonlijk alleen maar een katoenen pakje, zóó over zijn bloote, bruine lijf, maar dat is hem eigenlijk nog te veel.

„Toe moeder, laat me naakt loopen,” zegt hij wel eens

en meteen rukt hij het eenige knoopje, dat de sluiting vormt, al los, om uit zijn pak te stappen. Maar dat wil moeder niet hebben.

„Je moet je pak aanhouden”, zegt ze. „Heidenen loopen naakt, maar wij zijn Goddank Christenen, en de zendelingen hebben ons geleerd, dat we behoorlijk gekleed moeten gaan.”

„Wat zijn dat, moeder, heidenen?” vraagt Moeara.

Moeder Magdalena richt zich op uit de gebukte houding, waarin ze al een tijd lang heeft staan wieden tusschen de rijstplantjes, en terwijl ze één hand in haar rug drukt, omdat die van het bukken zoo pijnlijk is, zegt ze: „heidenen zijn menschen, die den Heere Jezus nog niet kennen, en die nu altijd in angst leven voor booze geesten en toovermachten. En die de vreeselijkste dingen doen, om van die angst af te komen.”

Moeara wil juist nog veel meer vragen doen, want de Bataksche jongens zijn al net als de Hollandsche, en als alle jongens over de geheele wereld: ze vragen altijd: „waarom” en „hoe doet u dat”.

Maar nu krijgt Moeara geen gelegenheid daartoe, want in de hut begint de kleine Tiorina luide te schreien en de moeder gaat naar binnen, om zusje te halen.

„Heb je honger?” zegt ze zachtjes, terwijl ze het kleine bruine kindje opneemt. „Kom maar bij moeder, dan mag je drinken.”

Ze pakt het kindje in een mooien, gekleurden draagdoek en neemt het mee naar buiten, waar ze op een beschaduwde walletje gaat zitten. Nu schreit het kleine ding niet meer en de groote broer staat er naar te kijken, hoe ze gulzig haar kleine buikje vol zuigt. Haar mooie, zwarte fluweel-oogjes heeft ze er bij dichtgeknepen en de handjes houdt ze tot vuistjes gebald.

„Is Tiorina ook een Christen?” vraagt opeens Moeara. „Ja zeker,” zegt zijn moeder. „Je weet toch wel, dat ze een paar weken geleden gedoopt is? Weet je dat nog wel, Moeara?”

„Jawel,” zegt de jongen. „Toen hebben we gezongen: „dat ik Jezus' schaapje ben” en toen zijn grootvader en grootmoeder bij ons geweest. O! daar komt vader aan!”

roept hij ineens, en al zijn vragen vergetend, snelt hij vader Luther tegemoet, die juist van de groote weg is afgeslagen en nu langs het smalle kronkelpaadje naar zijn huisje afdaalt.

Luther is kok bij een Europeesche familie in Taroetoeng, en in de warme middaguren, wanneer er toch niet gewerkt kan worden, heeft hij altijd een paar uren vrij. Soms blijft hij daarginds, om in de bediendekamer een middagslaapje te houden, maar meestal heeft hij er een lange, heete wandeling voor over, om zijn vrouw en zijn kinderen even te zien.

„Vader! Vader!” juicht Moeara, en grijpt stevig Luthers hand beet. Die glimlacht verheugd, nu hij zijn heele gezin daar zoo tevreden en gelukkig bij elkaar vindt. Met zijn vrije hand voelt hij eens in zijn zak en haalt er wat uit voor zijn jongen. Eerst een zakje vol bonte snoepertjes, in een Chineesch winkeltje gekocht, waarvan moeder er ook graag een lust, en dan nog een aardig speelgoedvogeltje, dat kunstig van gele en groene en roode houtspaanders in elkaar is gezet. Aan een stok met een lang, dun touw kan dat vogeltje rondzwaaien. Dan spreidt het zijn roode staart uit en laat een snorrend geluid hooren.

Hoe harder men zwaait, hoe scherper het gesnor wordt. Bataksche kinderen zijn niet verwend met duur speelgoed, en dit vogeltje is voor Moeara een groote schat, die hij dadelijk aan zijn moeder laat zien. Daarna posteert hij zich op een kleine afstand, wijdbeens, en laat z'n vogeltje vliegen en snorren dat 't zoo'n aard heeft. Zzzzz! zzzzz! doet het bij elke zwaai. „Harder!” roept Moeara opgewonden. „Piep nog harder!”

Nu wordt 't spelletje veel te woest. Juist wil vader Luther, die naast z'n vrouw op het walletje is gaan zitten, er een stokje voor steken — maar 't is al te laat. Het onsterke touwtje breekt en 't vogeltje vliegt een heel eind weg, en — juist met een vaartje tegen de beenen van een ouden man, die óók van de hoofdweg gekomen is, en zijn hut wil opzoeken.

Een wonderlijke oude man is het. Hij draagt een wijde, vuile katoenen broek en om zijn magere bloote bovenlijf heeft hij alleen maar een gescheurde lap geslagen. Zijn

grijze haar en baard zijn lang en verwilderd en zijn oogen kijken boos, alsof de heele wereld zijn vijand is.

Dat dié man nu juist het vogeltje tegen zich aan moest krijgen. Moeara schrikt er zóó van, dat hij zijn speelgoed niet eens durft oprapen. Maar ook de moeder kijkt angstig haar man aan en zegt zachtjes: „O, 't is nog wel de datoe!”

Een datoe, ja, dat is de oude man. Een gevreesde Batak-sche tooverpriester. Eén van de weinigen, die er uit het oude heidendom nog zijn overgebleven. De menschen zijn bang voor hem en mijden hem zooveel mogelijk, want diep in hun harten woont nog de geheime angst voor de duistere macht, die de datoe's bewerken te bezitten. Een datoe kan op een afstand menschen en dieren met zijn bezweringen ziek of gezond maken. Hij kan regen brengen, en een droge tijd. Hij kan liefde en haat tusschen twee menschen zaaien, hij kan gifdranken brouwen, die den vijand een snelle of een langzame marteldood doen sterven. Ja, zelfs zijn er, die gelooven, dat een datoe zich des nachts, bij volle maan, in een tijger veranderen kan, om de menschen kwaad te berokkenen.

En tegen zóó'n gevaarlijken man vliegt nu juist Moeara's vogeltje op. Dat kón toch niet erger! Neen, terughalen durft hij het niet.

Stokstijf, één vinger in de mond, blijft hij staan, de groote, zwarte oogen vol schrik op den datoe gevestigd. Zijn moeder roept: „Moeara, zeg: Santábi!” en Moeara fluistert: „Santábi, datoe Laban”; „ik vraag vergeving.”

De oude man echter vervolgt zijn weg, alsof er niets gebeurd is. Bij Luther en zijn vrouw gekomen, groet hij kortaf: „tábé!” Zij antwoorden beleefd: „horas hamoe!” „wees gegroet!” Maar verder wordt er over het geval niet gesproken.

„Als hij 't kind maar geen kwaad doet. Hij is toch een echte datoe.”

„En onze God is een trouwe God, en Jezus Christus heeft voor ons alle macht der duisternis overwonnen”, zegt Luther uit de grond van zijn hart.

„Ja,” zegt zijn vrouw beschaamd. Want het geloof van Luther is ook háár geloof. Alleen, als ze bezorgd is voor

haar kinderen zooals nu, dan vergeet ze wel eens, in Wiens hoede zij staan.

Daar komt Moeara voorzichtig aanloopen. Hij is nóg onder de indruk, dat kun je zien. Stil gaat hij bij zijn vader op de grond zitten en zegt: „ik kon 't niet helpen.”

„Dat weet de datoe ook wel, mijn jongen,” zegt Luther. „Ga je vogeltje maar oprapen, dan maakt vader er een nieuw touwtje aan. Kijk, ik heb er hier nog een in mijn zak.”

Intusschen is de oude man zijn hut genaderd. Die ligt verder van de andere hutten verwijderd, alsof zelfs de huizen bång zijn voor elkaar, en ziet er ongelooflijk vuil en slordig uit. Er vóór staan op bamboestokken vreemd gesneden menschenfiguurtjes, donkerbruin met groote, ronde oogen en wilde bossen zwart haar. Menschenhaar is dat, bij vroegere moordpartijen buit gemaakt, en de poppen zijn meermalen ondergedoopt in menschenbloed, om veel tooverkracht te krijgen. Want 't zijn de oude tooverstaven, die de datoe nog bewaard heeft, hoewel ze nu geen andere dienst behoeven te doen, dan de hut tegen booze geesten te beschermen.

Van de Christenen is er niemand, die de hulp van den datoe nog inroept. Als de Christenen ziek worden, gaan ze liever naar het hospitaal in Pea Radja, waar ze door kundige dokters en vriendelijke verpleegsters geholpen worden. En voor de andere dingen, die het hart en de ziel betreffen, gaan ze in het gebed tot God, of ze vragen raad aan een der zendelingen.

Neen, den datoe, met zijn verschrikkelijke kunsten en offers, hebben ze niet meer noodig. Maar de oude angst en afschuw is bij velen nog gebleven. Die is ingeboren in deze menschen, en alleen door Gods Geest te overwinnen.

Zoo is de datoe een eenzame, verwaarloosde man geworden, en niemand begrijpt eigenlijk, waarom hij hier nog wonen blijft, zoo midden tusschen de Christenen en vlak bij Pea Radja, het hoofdstation der Batakzending.

„Zeker, omdat hij zijn eigen huisje hier heeft”, zegt de een.

„Of omdat zijn vrouw en zijn kinderen op gindsche

berg begraven liggen. Hij gaat 's nachts dikwijls naar hun graven toe en praat met ze en brengt doodenoffers."

Maar Luther schudt zijn hoofd over zulke sprekers.

„De datoe blijft hier wonen, omdat God hem op deze plaats een kans wil geven. Begrijp je dat dan niet? Waarom zou de datoe ook nog niet een kind van God kunnen worden? Misschien zien we hem onverwachts nog eens in de kerk van Pea Radja."

„Die oude man?" klinkt het ongeloovig.

„Ben je dan vergeten, hoe de moordenaar nog tot den Heere kwam, toen hij al aan 't kruis te sterven hing? En de man, die te elfder ure nog tot de arbeid geroepen werd? Zoo kan het den datoe ook gaan."

„Ja, Luther, jij bent verder in 't geloof dan wij, en jij kent de Bijbel ook beter. Je hebt gelijk, bij God is alles mogelijk."

„Maar wij moeten trouwer zijn in de liefde en in 't gebed," zegt Luther.

Nu nadert langzamerhand de Kersttijd met zijn feestelijke kerkdiensten en zijn mooie liederen. Hier in Batakland komt Kerstmis niet met winterkou en sneeuw en ijs, maar met felle, stekende tropenzon, die alleen in de namiddag onderbroken wordt door een zware bewolking en onweersgerommel, gevolgd door kletterende regenbuien. Dan regent het zóó, dat 't lijkt, alsof de geheele wereld in een moeras veranderen zal.

Maar toch, het Kerstfeest nadert.

Twee Adventzondagen zijn reeds voorbijgesnel; de kinderen zijn druk aan 't oefenen met spreuken en kerstliederen, en iedereen verlangt naar de mooie boomen met de vele, vele lichtjes die elk jaar de kerk en de ziekenhuizen van Pea Radja sieren. In de groote kerk, waar meer dan 1000 menschen een plaats kunnen vinden, is het ademloos stil, wanneer des avonds de Kerstlichten zijn aangestoken, en het blijde Evangelie door de ruimte weerklinkt. 't Koor zingt mooie liederen en het gezang der gemeente klinkt opgewekt als antwoord op het gehoorde. Zoo wordt afwisselend gebeden en gezongen en ge-

luisterd, totdat de gemeente de heele blijde boodschap heeft vernomen.

Als het Kerstavond is, zou niet graag een Christen-Batak thuis willen blijven. Uit de verstgelegen bergdorpijzen komen de menschen langs donkere, gevaarlijke kronkelpaden, soms uren ver, aanloopen, met niet anders dan een klein, slingerend olielantarentje om hen voor te lichten.

Allen hebben zich voor het feest in nieuwe, vroolijke kleeren gestoken. De vrouwen en meisjes dragen een nieuwe sarong met bonte bloem- en vogelpatronen bedrukt, en daarboven een kabaaitje van helkleurige zijde. In het glanzend zwarte haar hebben ze groote gouden siernaalden gestoken en om hoofd en schouders hangt luchtig een dunne sjaal, ook al met bloemranken versierd. De mannen hebben stijfgestreken witte of gele pakken aan, of wel, ze dragen een donkere sarong onder het korte jasje, en op het hoofd hebben ze de statige Bataksche muts van mooi, glanzend fluweel.

Ja, Kersttijd is vreugdetijd voor Batakland en Moeara's mond staat er ook geen oogenblik stil van. Zelfs niet, nu hij met een paar buurjongens de groote buffels of horboe's van het dorpijze weiden gaat. „Ken jij de spreuk: „Er zal een rijtje voortkomen?" vraagt hij aan Waloédin, de oudste der jongens. „Neen," zegt die; „maar ik kan „Stille Nacht" heelemaal zingen, en ook: „Komt allen te zamen." Ken jij dat?"

„Moeder zal het me nog wel leeren," zegt Moeara vol vertrouwen.

Maar nu moeten ze niet verder babbelen, want ze zijn op de groote weg gekomen, waar de auto's rijden en de zwaargeladen vrachtwagens voorbijjagen. Nu moeten ze goed oppassen, dat de dieren, die aan hun zorgen zijn toevertrouwd, geen ongeluk krijgen. Vier horboe's zijn het. Van die groote, zware beesten met grauw vel, net als bij een olifant, en twee ontzaglijke, breed-uitstaande horens op de kop. En dan loopen er nog twee horboe-kalfjes mee, domme, bruine diertjes op hooge pooten, die altijd net kijken of ze slaperig zijn.

Eerst moeten de horboe's baden, beneden, in de rivier. Ze duiken heelemaal tot hun neusgaten in de kali en laten zich schoonspoelen door het stroomende water. Daarna laten de jongens ze grazen langs de weg en tusschen de struiken, en tegen de avond moeten ze de dieren weer veilig naar huis brengen, in de houten stal.

't Is een warme middag, zoo'n middag achter de horboe's, want veel schaduw tegen de stekende zonnestralen is er niet. Gelukkig, dat hier en daar en overal wat ergoten uit de bergwand komen steken, waaruit altijd door helder bronwater vloeit. Nu kunnen de jongens gaan baden, als ze moe en stoffig worden. Ze kleeden zich uit en spartelen onder de koude waterstraal, die op hoofd en rug en borst spat. Ze proesten als hondjes en duwen elkaar van de glibberige steenen af op de grond, zoodat zand en modder weer aan hun natte vel kleven, en springen joelend opnieuw onder de watergoot om 't vuil af te spoelen.

Maar de zon zinkt lager en lager aan de hemel. In het dal vallen reeds lange avondschatuwen en om de breede top van de Martimbang, de hoogste berg in deze streek, pakken regenwolken samen.

„We moeten naar huis, jongens,” waarschuwt Waloëdin. „Kijk, 't wordt avond.”

Vlug schieten ze in hun pakjes, zoeken de horboe's bij elkaar uit 't hooge struikgewas en drijven ze voort met een dun, zwiepend takje.

„Ik ga erop zitten,” zegt na een poosje Waloëdin. „Ik ook, ik ook,” roepen Iskander en Jonathan en Moeara.

Handig klimmen ze van een walletje op de breede rug der goedige dieren, die geduldig schommelend hun weg vervolgen. Zoo rijden ze droomerig achter elkaar en heel achteraan trippelen de kalfjes gehoorzaam mee.

Ze zijn Pea Radja al voorbij. Uit de witte kerktoren zendt juist de avondklok zijn roep uit over het dal, al spoedig beantwoord door de ijle stemmen der vele andere kerkjes, die verspreid liggen in het dal en tegen de berg-hellingen.

Nu zijn de jongens precies boven de steile bergwand achter Moeara's huisje. Nog een paar gevaarlijke bochten

van de weg. — — En bij één van die bochten gebeurt het ongeluk.

Er komt een auto aansuizen, veel, veel te snel voor zoo'n kronkelende weg. In de spanning van het voortjagen vergeet de bestuurder om voldoende uit te wijken en raakt met zijn wagen één van de horens van Moeara's horboe. Even een kraak, een kras langs de zijkant van de auto, het dier schrikt en springt opzij, en door het onverwachte van dit alles glijdt Moeara van de breede rug af in de struiken langs de weg.

... en daar ploft de arme jongen langs de grauwe rotswand naar beneden.

Maar nog verder rolt hij. Hij probeert zich vast te grijpen, doch de takken houden hem niet, en daar ploft de arme jongen langs de grauwe rotswand naar beneden. Achter de pisangboomen komt hij terecht, de fijngeknepen, afgescheurde bladeren houdt hij nog in zijn bruine handen geklemd, zand en steentjes zitten in zijn dikke, zwarte haar.

Een oogenblik ligt hij heel stil. Maar dan begint hij te gillen, en probeert op te staan, en hij gilt nog veel harder, als hem dat niet gelukt.

Zijn moeder komt verschrikt aanloopen en draagt hem op haar armen in de hut. Als ze hem neergelegd heeft op het slaapmatje, wast ze eerst zijn gezicht wat schoon en

dan zegt ze: „Nu stil liggen blijven; ik ga naar Pea Radja, naar toewan dokter.”

Met bevende handen hangt ze de slapende Tiorina in de draagdoek op haar rug, draait met één handbeweging haar haarwring, die losgeraakt was, weer in een nette knoop, en loopt zoo vlug ze kan, naar het zendingshospitaal, waar ze hijgend het gebeurde vertelt. Een verpleger is dadelijk bereid om mee te gaan en te helpen. Maar als die het ventje ziet liggen en hem voorzichtig betast, zegt hij: „dat beentje is gebroken, hier, onder de knie. We zullen hem naar Pea Radja brengen, want dit werk mag ik niet doen. Dat moet toewan dokter Johannsen zélf doen.”

Van twee sterke bamboestokken en een slaapmat wordt nu handig een draagbaar gemaakt. O zoo voorzichtig leggen moeder en de verpleger het ventje daarop en nu gaat het naar het hospitaal in Pea Radja. De vriendjes staan stil, met groote oogen toe te kijken, hoe hun vroolijke kameraad door den verpleger en een grooten buurjongen weggedragen wordt.

Moeder Magdalena, met het kleine zusje nog steeds in de slendang, loopt er bedrukt achteraan.

In het hospitaal zegt toewan dokter: „niet bang zijn, Moeara, 't doet nu even pijn, maar dat móet, anders kan je been niet beter worden. En straks doen we er mooie witte lappen om, en dan mag je weer naar huis terug.”

Of 't pijn doet! Als 't heel erg is, gilt Moeara weer. Dan vat moeder zacht zijn zweetend handje en liefkoost het, en de verpleegster streelt het klamme voorhoofdje en zegt: „Een dappere jongen ben je, hoor. Je krijgt straks iets heel moois van me.”

't Verband wordt gelegd en dan is de behandeling voorloopig klaar. Van de vriendelijke pleegzuster krijgt hij een prentenboek en van den dokter een zak met koekjes en daarna leggen de dokter en de zuster hem samen weer op de draagbaar, die al door twee Bataksche verplegers gereed gehouden wordt. Moeder bedankt met tranen in de oogen, en daarna gaat de optocht naar de hoeta en naar huis terug.

Als vader Luther nu om 7 uur thuiskomt, loopt zijn

groote jongen hem niet juichend tegemoet, maar ligt stil en moe op zijn matje en moeder zit bij hem op de grond en vertelt, welke mooie plaatjes er in het prentenboek staan.

Wanneer hij 't gebeurde vernomen heeft, legt Luther zijn hand op Moeara's hoofdje en zegt: „Laten wij den Heer danken, dat het niet erger afgeloopen is. Een gebroken been is gauw weer beter, vooral als toewan dokter er voor zorgt.”

Spoedig! Ja, maar toch niet voor Kerstmis. Dat hooren Moeara en zijn ouders de volgende dag, als dokter Johannsen zelf naar den kleinen patient komt kijken.

Dat is een droevig vooruitzicht.

De eene dag na de andere gaat voorbij, het been geneest prachtig, zegt de dokter. Dat komt, doordat Moeara zoo'n door en door gezonde jongen is en zoo goed stil liggen kan.

Maar toch — geen denken aan opstaan, want dan zou het been opnieuw breken, en nu veel erger dan de eerste maal.

De buurjongens komen wel eens kijken, maar die bruine snaken zitten niet graag in de warme donkere hut. Ze springen vlug weer de trap af, naar buiten, waar Moeara ze hoort spelen en joelen.

Moeder moet op de sawa werken, en vader is de geheele dag in zijn betrekking; daardoor ligt Moeara dikwijls alleen.

Zoo komt de Zaterdag voor Kerstmis en Moeara's moeder moet naar de markt om inkoop te doen. De vorige week is ze al niet naar de passer gegaan, omdat ze haar jongen niet alleen durfde laten, maar nu móet ze wel. Ze wil een stukje vleesch koopen voor het Kerstmaal en gedroogde visch en groente. Ook mag ze van Luther een mooie nieuwe sarong koopen ter eere van het feest. Een blauw zijden baaitje heeft ze nog van toen Tiorina gedoopt werd, en nu wil ze een donkerroode sarong koopen, met blauwe bloemranken. Dat zal netjes staan bij elkaar.

Dus er zijn zooveel boodschappen, dat ze nu wel naar de passer móet. Zoo stapt ze heen. De kleine Tiorina

slaapt rustig in de slendang op haar rug en op 't hoofd draagt ze de leege, gevlochten boodschappenzak. Haar mooie bonte pajong heeft ze opgestoken tegen de felle zonnestralen, maar ze houdt hem boven haar rug, zoodat het kleintje de meeste schaduw er van krijgt.

En Moeara blijft alleen liggen in de warme, halfduistere hut. Eerst slaapt hij wat, maar dan wordt hij wakker, doordat het zweet hem in droppels langs zijn gezicht en zijn ooren loopt. Warm, warm dat hij is! Alsof hij in brand staat, zoo gloeit alles. En voortdurend zoemen er een paar vliegen en muskieten om hem heen: en hij heeft zoo'n dorst. Vlak bij hem liggen een paar pisangs, die helpen wel iets, maar niet genoeg, want ze zijn lang niet frisch meer. Tegen zoo'n dorst helpt alleen veel, koel water.

Zou er niemand in de buurt zijn? Moeara roept ze één voor één allemaal bij de naam. „Walvédin! hé! Walvédin! Bonar! Bonar! kom eens! Kom Timotheus! kom Jonathan! kom Iskander!” Alle buurmänner en buurjongens krijgen een beurt, maar er is klaarblijkelijk niemand. Ze zijn naar hun werk, of naar de passer, en de kleine Moeara moet daar maar alleen in de hut blijven liggen met zijn brandende dorst.

„Toewan dokter!” roept hij op 't laatst met bevende stem. „Toewan dokter!” En als toewan dokter ook niet komt, omdat hij heel in Pea Radja het zwakke kindersstemmetje niet hoort, begint Moeara zachtjes te schreien van verlatenheid en dorst.

Dat zachte schreien duurt nog voort, als de oude datoe Laban naar huis komt. Hij hoort het klagend geluid en blijft besluiteloos staan onder aan de hustrap van Luthers woning. Hij weet wel, dat de menschen hem liever niet in hun huis hebben, omdat ze bang zijn voor zijn booze invloed. Maar de datoe denkt opeens aan zijn eigen jongens, lang geleden, die ook wel eens ziek waren en dan schreiden van dorst of pijn, precies als Moeara schreiden ze dan, zoo zeurend en klagend. Nu wordt de oude datoe weer een vader, die graag helpen wil en daarom gaat hij naar binnen en vraagt aan Moeara, wat hem scheelt. „Water!” zegt de jongen. De datoe ziet een kroesje staan en daarin haalt hij bij de bergwand frisch water, en gaat er in de

hut bij op de grond zitten om te zien, hoe gretig Moeara alles opdrinkt.

Nu gaan ze samen praten, maar 't lijkt wel, of de datoe in zijn lange eenzaamheid de woorden verleerd heeft, zoo kortaf spreekt hij.

„Ziek?” vraagt hij. „Alleen?”

Moeara vertelt van het ongeluk op de weg en van zijn gebroken been. En dat 't nog lang niet beter is.

„Met Kerstfeest ook nog niet,” zegt hij bedrukt. „En dan kan ik niet naar de kerk en ik kan mijn spreuk niet opzeggen, en de mooie lichtjesboom zie ik ook niet.”

„Lichtjesboom?” vraagt de datoe. Hij weet niet, wat een Kerstboom is. Moeara vertelt hem er van met schitterende oogen, en tot slot zegt hij: „en nu zal ik mijn spreuk opzeggen, dan hebben wij samen een beetje Kerstfeest, hè datoe Laban?” Hij vouwt de handen en zegt de lange tekst van het rijsje, dat voortkomen zal uit Davids stam.

„En men zal zijn naam noemen: Wonderlijk, Raad, Sterke God, Vader der Eeuwigheid, Vredevorst.” Al de groote namen van den Heiland zegt de kleine jongen op. Of hij ze alle begrijpt? Stellig niet; maar de oude datoe, die zijn heele leven met machtige spreuken en wonderlijke woorden heeft omgegaan, grijpt ze dadelijk met zijn geheugen vast.

„Over wien heb je het” vraagt hij. „Over den Heere Jezus natuurlijk.” „Was dat een priester?”

„Nee,” zegt Moeara aarzelend; „nee — geen priester.”

De datoe schudt zijn hoofd; hij heeft zich zijn leven lang niet met de Christenen willen bemoeien; nu begrijpt hij van dat alles niets. Maar de Namen zitten vast in zijn hoofd, en hij neemt zich voor, toch eens te onderzoeken of dat nu werkelijk geen priester is, die zoo genoemd wordt. En nog iets neemt hij zich voor. Hij zal dien kleinen jongen, die daar zoo lief en vertrouwelijk tegen hem praat, een lichtjesboom verschaffen. Boven op de berg, veel hooger nog dan de graven van zijn vrouw en kinderen, groeien van die denneboompjes, die de Christenen er voor gebruiken. Als hij vannacht de doodenoffers gaat brengen, zal hij er een uittrekken en mee naar beneden nemen.

Nu staat de datoe op: „tábé”, zegt hij en Moeara zegt beleefd: „mauliate”, „wel bedankt.”

Spoedig komt moeder Magdalena thuis, met de zware tasch vol boodschappen op het hoofd, en zusje nog steeds op de rug.

Moeder Magdalena is moe geworden van haar tocht naar de passer, moe en warm. Nu geeft ze eerst Tiorina te drinken en legt haar dan bij Moeara op het matje, en onderwijl luistert ze naar het vertellen van haar jongen. „De datoe?” vraagt ze verschrikt. Ze kàn het maar niet leeren, om niet meer bang te zijn voor de macht van den datoe, en op God te vertrouwen. Telkens weer komt die angst haar plagen.

Maar Moeara vindt 't mooi, dat hij bezoek heeft gehad, en zijn kerstspreek heeft opgezegd, en wanneer de moeder het blijde stemmetje van haar kind hoort, denkt ze opeens: „Misschien krijgt Luther toch nog gelijk, en wordt de datoe een kind van God.”

Dan wordt alles in haar hart licht en blij en gaat ze met een rustig gemoed haar dagelijksch werk verder verrichten.

't Is een donkere, donkere nacht. De sterren zitten verscholen achter dichte wolkenlagen. Boven de bergen, aan de overzijde van het dal, hangt een zware onweersbui. Het weerlicht vliegt onophoudelijk langs de hemel en bij dat felle, blauw-groene schijnsel wordt voor een oogenblik de scherpe bovenste bergrand zichtbaar. Maar onmiddellijk daarop is het weer diepe duisternis. De donder dreunt, de ontelbare waterlopen in de bergen ritselen en ruischen zonder ophouden, en het hooge, dorre gras fluistert geheimzinnig, als de nachtwind er over vliegt.

Oude datoe Laban strompelt langs een paadje, dat *hij* alleen maar in 't duister vinden kan, naar boven. Hij voelt een grimmige trots in zich, omdat niemand dan hij alleen, deze nachtelijke tocht zou durven wagen. Maar een datoe behoeft nergens bang voor te zijn, niet voor geesten, niet voor menschen, niet voor dieren.

Zoo pas, bij het graf op de berg, heeft hij in oude

spreuken luide aan de geesten verteld, hoe gróót zijn datoe-macht is.

Bovendien heeft hij tooverstaven bij zich; ze zijn met nieuwe tijgermedicijn ingesmeerd, zoodat de „heer tijger”, zoo hij al in de nabijheid mocht zijn, ook wel op een eerbiedige afstand zal blijven.

Met moeite vindt de datoe de weg naar de plaats, waar de Kerstboompjes groeien. Eindelijk is hij er. Bij het licht van een blauwige bliksemstraal grijpt hij een boompje beet en rukt het los; en als een ander fel licht een oogenblik later de geheele hemel onspant, toont het den datoe, staande op de bergkam, eenzaam en verwilderd, die met één hand krampachtig zijn schouderdoek om zich heen trekt, en in de andere hand een tooverstaf en een klein denneboompje houdt.

Hij wacht, tot de rommelende slag is weggevlucht langs de verre hemelbogen. Dan onderneemt hij de terugtocht, stap voor stap naar beneden, over hoekig gesteente en langs glibberig leem. Hij denkt nu aan Moeara, en plotseling ook aan de wonderlijke spreuk, die hij gehoord heeft. „Wonderlijk, Raad, Sterke God.”

't Moet een machtige priester zijn, dien ze „Sterke God” durven noemen, denkt hij.

Lang voor het aanbreken van de dag sluipt hij zijn hutje binnen en legt zich in het eenige vertrekje te slapen naast het kerstboompje en de tooverstaf.

Nog enkele uren telt de nacht. Het onweer trekt rommelend af naar het noorden; de wolken wijken langzaam van een en boven de verre bergen komt roodvlammend de zon op.

De blijde Kerstmorgen is aangebroken.

Alle kerkklokken luiden het feest in, de dauw schittert op de velden, de laatste wolken trekken weg; de heele wereld lijkt één wonderbare lofzang te worden.

Maar de oude datoe wordt eerst gewekt, wanneer om half 10 de klokken van Pea Radja voor de tweede maal luiden, en het eerste, dat hij ziet, is het kleine denneboompje naast hem tegen de muur. Meteen hoort hij Moeara's stemmetje: „Sterke God, Vader der Eeuwigheid, Vredevorst.”

„Ik moet zien, dat ik méér van dien sterken God te weten

Bij het licht van een blauwige bliksemstraal grijpt hij een boompje beet.... (pag. 33).

kom", denkt de datoe, terwijl hij zijn schouderdoek, die hem in de nacht als deken gediend heeft, omslaat.

Wanneer de laatste feestelijke kerkgangers het dorpje verlaten hebben, neemt hij het denneboompje en stapt er mee naar Luthers huisje.

Moeder Magdalena heeft haar jongen een schoon baaitje aangetrokken en een bontgeruite doek over zijn beenen gelegd. Naast hem liggen pisangs en een zakje snoepgoed en zijn prentenboek, daarmee kan hij het wel een uurtje uithouden, alleen in de hut, meent ze.

En daar verschijnt dan plotseling de oude man met zijn denneboompje. „Hier," zegt hij; „ik heb een lichtjesboom voor je gehaald, vannacht, boven van de berg vandaan."

„O", zegt Moeara verrast. „Alleen voor mij? Maar datoe Laban, het is nog geen echte lichtjesboom, want er zitten geen lichtjes in. Toe, Laban, haal nu ook nog gauw lichtjes voor me. In Pea Radja, bij toewan dokter, of bij den toewan pandita. Doe je het, datoe Laban?"

Opgewonden sprekend praat Moeara door, want hij ziet in zijn verbeelding al den lichtjesboom voor hém alleen. Een kleine Batak-jongen, die zélf een kerstboom heeft.

De datoe is in tweestrijd. Hij wil eigenlijk heelemaal niet naar Pea Radja, waar de zendelingen wonen, die het Christendom in het land hebben gebracht.

Maar och, dat vragende kindergezichtje en dat vleiende stemmetje, en dan dat vertrouwen, in hem, den ouden datoe, dien niemand meer liefheeft. „Ik zal gaan," zegt hij opeens en stapt naar Pea Radja toe; een wonderlijke wilde verschijning op de zonnige Kerstmorgen.

Eerst zal hij 't maar bij den toewan dokter probeeren. Die komt juist uit het hospitaal langzaam naar zijn woning wandelen, zijn lange witte hospitaal-jas heeft hij nog aan en hij neemt den wonderlijken hurkenden bezoeker nieuwsgierig op.

„Ziek?" vraagt hij. „Wat scheelt er aan?"

Nu vertelt de datoe kort en afgebroken, waarvoor hij gekomen is, en de dokter glimlacht verheugd.

„Kom maar binnen," zegt hij, en wijst den ouden man een bankje in de spreekkamer, waarop hij kan gaan zitten,

Dan opent de dokter een kastje en haalt er een handvol kaarsjes uit, roode en witte, en ook nog een paar zilverballen.

Onderwijl kijkt de datoe nieuwsgierig rond naar al die wonderlijke Europeesche meubels, en naar de platen aan de wand. Een er van hangt juist tegenover hem. Het is

eengroot schilderij en het stelt voor, hoe de Heere Jezus de hand uitstrekt naar Petrus, om hem van de ondergang in de hoog-golvende zee te redden.

„Is dat jullie sterke God?” vraagt plotseling de oude man. Verwonderd ziet de dokter hem aan en volgt zijn blikken naar 't schilderij.

„Ja,” zegt hij dan. „Dat is onze Sterke God.”

„Hoe heet hij?” vraagt de datoe.

„Jezus Christus,” antwoordt de dokter met oneindige eerbied in zijn stem. En dan, voorzichtig:

„Wilde de datoe méér van Hem weten?”

„Nee,” zegt Laban kortaf. Hij moet immers zijn vaderen trouw blijven? Hij neemt vlug het pakje, dat de dokter hem toereikt en prevelt: „Mauliate” terwijl hij zoo vlug mogelijk wegloopt.

„Hij komt wel,” denkt de dokter. „We moeten geduld hebben, maar hij komt zéker.”

In Luthers hut wordt het een heele drukte, als de datoe daar met zijn schatten teruggekeerd is. Eerst moeten ze samen uitvinden, hoe dat moet met kaarsje en houdertjes en zilverballen, en als daarna de datoe de lichtjes nog

„Kom maar binnen.”

aangestoken heeft ook, straalt het kerstboompje zoo blij en vroolijk, dat het lijkt, alsof de heele hut met vreugde gevuld is.

„Nu is het Kerstfeest,” zegt Moeara met een zucht van genot. „Nu zeg ik mijn spreuk op.”

En weer klinken den ouden man de woorden in de ooren, de Namen, die hem de laatste dagen al zoo bekend en vertrouwd zijn geworden. Hij denkt aan het schilderij bij den toewan dokter en aan vele dingen in verleden en toekomst en hij merkt het niet eens op, wanneer Moeara klaar is met opzeggen en nu ook stil in de zachte gloed der kerstlichtjes staart.

„Horás hamóe,” klinkt plotseling Luthers stem in de hut-opening. De kerkgangers zijn reeds teruggekomen en zien vol verbazing naar de lichtjesboom. Nu moet Moeara weer aan 't vertellen, maar de oude man staat vlug op en wil weggaan. „Horás”, prevelt hij binnensmonds en is al bij de huistrap, en als Luther hem naroept, of hij niet wil blijven rijst-eten, antwoordt hij niet eens. „Is de datoe nu weer boos?” vraagt Moeara verschrikt.

„Nee, mijn jongen,” antwoordt zijn vader. „de datoe heeft God hooren roepen vanmorgen, en hij weet niet wat hij antwoorden zal. Dat maakt hem zoo vreemd en verward.” En meer tot zichzelf, dan tot Moeara vervolgt hij: „wij moeten voor hem bidden, dat hij het goede antwoord geven mag.”

„Wordt de datoe dan ook een Christen?” vraagt Moeara nog, maar zijn stem is moe en slaperig en het antwoord van vader Luther klinkt hem nog maar flauwtjes in de ooren. „Als God wil, ja, en dan ben jij Gods kleine dienstknecht geweest, om den ouden man de weg te wijzen.”

Dan, terwijl Luther de kaarsjes van de lichtjesboom voorzichtig uitblaast, slaapt de kleine dienstknecht rustig in, een glimlach op de lippen.

MOEDERS BLOEM

door

PHÉ WIJNBEEK.

POP, zou jij mogen?"

„Ik? Natuurlijk! Ik mag altijd alles!"

Pop draaide zorgeloos rond op haar hak, in het dikke grind van het schoolplein.

„Nou, ik weet 't zoo zeker nog niet!" Er klonk een beetje afgunst in Leny's stem, „ik zal wel 'n heele tijd moeten zeuren!"

„Komen jullie dan echt om half drie? Anders wordt 't zoo láát." Dringend zag Mieke het kringetje rond — en dan, bezorgd dat Vaders heerlijk plannetje in duigen zou vallen, het autotochtje met de vriendinnetjes uit de klas:

„Zouden jullie allemaal wel mogen, zoo opeens?"

„Och, vást wel!" deed Pop luchtig, „waarom nou niet?"

„Ik kan niet!" kwam Corrie's stem bedrukt, „ik moet Woensdagmiddags altijd met Zus en Hansje naar 't bosch, of wandelen."

„Hè, zou 't voor één keer . . .?"

„O nee!" wist Corrie beslist, „het kán niet! Moeder heeft ze de heele dag om zich heen en ze rekent op haar rustige middag, 's Woensdags en Zaterdags. Nee, ik kan héusch niet!"

„Gunst, wat jammer — jij dus niet — en verder allemaal?"

Jos en Toos, de tweelingen, zouden goed „zeuren" en Miep, Ans en Gerrie dachten ook wel, dat ze mochten.

„Zullen we dan gauw naar huis gaan?" zei Jos, „anders komen we nooit op tijd."

Hou Zee II

7

„Goed — da-ag! Da-ag!"

Pop en Corrie gingen samen, ze waren de eenigen, die rechtsaf moesten.

„Wat saai hè, dat je met die kinderen moet wandelen!" vroeg Pop opeens.

Corrie kleurde even — wat zei Pop dat nou minachtend — „die kinderen" — en 't waren toch zulke schatten — vooral als je met ze uit was.

„Sáái?" verdedigde ze, „niks, hoor! 't Is juist fijn! Maar nou ja, ik ga natuurlijk liever een middag met de auto uit!"

Corrie's oogen schitterden verlangend. Ze had nog nooit in een auto gezeten, en nu zoo'n heele middag . . .

„Nou, ik ben toch blij, dat ik 't niet hoef!" zei Pop nog. Corrie zei niets meer. „Och," dacht ze, „Pop heeft geen zusjes of broertjes, en dan kan ze er ook niet over oordeelen."

Zwijgend liepen ze door, tot Pop thuis was.

„Nou, dag Cor, tot morgen!"

„Dag! veel plezier vanmiddag!"

Toen Pop de huiskamer binnenkwam, begon haar Moeder juist brood te snijden.

„Dag Moeder!"

„Dag Poppekind! Wat ben je laat!"

„Láát, Moeder? Och, we hebben nog even staan praten. Mieke Verschuur mag voor vanmiddag meisjes meevragen om een autotochtje te maken, zeker wel goed als 'k mee ga, hè Moes?" vroeg ze nonchalant, zéker als ze was van het antwoord.

„Vanmiddag? Nee, Poppie, dat zal niet gaan."

Pop schrok op: „Hè, Moeder, waarom niet?"

„Omdat ik 't niet goed vind, Pop."

Beslist klonk Moeders antwoord.

Pop werd driftig. Moeder vond zoiets altijd goed, wat was dat nou opeens?

„Hè, wat flauw, Moeder! En ik heb al gezegd, dat ik mocht! Zegt u dan, waaróm 't niet mag!"

„Niet brutaal worden, Poppie. Heusch, het kán niet, vanmiddag. 't Is erg jammer voor je, maar bel Mieke nou even op, en zeg, dat 't niet kan."

Snikkend van boosheid liet Pop zich op de divan vallen. Mevrouw Van Laar zag even op haar neer, een glimlach kwam op haar gezicht. Kijk nu zoo'n driftkop eens aan! Zou ze 't dan maar vertellen? Maar nee, ze had beloofd de verrassing te bewaren voor Pop — en nu ze zoo boos werd, was 't meteen een goeie straf, dat ze de reden van haar weigering niet hoorde, vóórdat

„Kom, Pop,” zei ze streng, „hou op met dat gehuil. Ga Mieke even oppellen, en bedank netjes.”

Maar nu gooide Pop het over een andere boeg.

„Hè, toe nou, Moes, laat me nou gaan!”

„Niet zeuren, Pop, daar bereik je niets mee, dat weet je wel!”

„Maar waaróm dan niet?” jammerde Pop weer.

„Omdat ik 't niet hebben wil en daarmee uit. Doe nu vlug, wat ik je gezegd heb, want we gaan koffiedrinken.”

„Maar wat moet ik dan als reden opgeven?”

„Dat 't je erg spijt, maar dat je vanmiddag onmogelijk kan.”

Pop mokte.

„Net zoo'n gekke reden. Mieke denkt natuurlijk, dat”

Maar mevrouws geduld was nu werkelijk ten einde.

„Geen woord meer, Pop, als je niet wilt, dat ik boos word. Ga nu direct doen, wat ik je gezegd heb.”

Tegelijk deed ze de deur open, en Pop, pruilend, verdween.

Onder het koffiedrinken werd Pop's gezichtje ál zwarter. Toen kreeg mevrouw toch medelijden met haar. Even dacht ze nog aan haar belofte om te zwijgen — maar nu het zóó liep, was 't voor haar Poppekind te erg, al was 't ook geen reden, om zóó boos te worden.

„Pop, luister eens — als ik nu es een nóg mooier plannetje had, voor vanmiddag, wat zou je dán zeggen?”

„Wat voor 'n plan dan?” vroeg ze stroef.

Maar Moeder, met geheimzinnige glimpjes in haar oogen, schudde beslist het hoofd.

„Nee, nee, Poppie, niet verder vragen. Afwachten! Maar ik belóóf je, dat het fijner wordt dan het autotochtje!”

„Hm” — deed Pop smalend ongeloovig, „'k zou niet weten, wát.”

Moeder zei niets meer, keek alleen héél belovend.

Met een ontevreden gezichtje at Pop voort — och, Moeder belóófte nou wel — maar waarom?

Wáárom liet Moeder haar nu niet gaan naar Mieke? Zóó iets prettigs werd het met Moeder nooit, wist ze koppig.

't Was natuurlijk alléén om haar te plagen, dat ze niet mocht nèt zoo geméén.

„Kom Pop, laten we danken.”

Diep boog ze het hoofd over de gevouwen handen, kneep haar oogen fel dicht — maar bidden dééd ze niet — als je zóó woedend was, kon je toch niet *bidden*, bedacht ze met schrik. Wat scheen het nu eindeloos lang te duren, eer Moeder klaar was

Tersluiks gluurde ze even door haar oogharen, maar nóg zag ze Moeders hoofd gebogen, de handen stil ineen

Bijna schuw keek ze voor zich, toen ze even later opstonden, ze had een gevoel, alsof Moeder het *zien* kon, dat ze niet gebeden had

Zwijgend hielp ze de tafel afnemen. Dan zei Moeder vroolijk, alsof ze Pop's boos humeurtje niet bemerkte:

„Ziezoo, nu ga ik me even verkleeden, en dan gaan we gezellig samen op stap, hè Poppekind?”

Pop mompelde iets onverstaanbaars, en als ze Moeders vlugge stap op de trap hoorde, slenterde ze landerig de tuin in.

Zwart plekten de lange schaduwen van de kastanjestammen over het zon-beschenen tuinpad — geurig en bont bloeiden de rozen — de margrietten staken hun argelooze kopjes op en keken recht omhoog naar de zon, die hoog aan de intens-blauwe hemel te schitteren stond.

Een blijde vlinder fladderde rakelings langs haar hoofd, hechtte zich trillend aan een teere bloemkroon.

Maar Pop had geen oogen voor al dit schoon.

Wrevelig slieten haar voeten door het grind — links en rechts vlogen de kleine steentjes het gras in Juist nu ze de zon zoo heerlijk op zich voelde, scheen het onrecht, haar door Moeder aangedaan, nog ééns zoo erg.

Mieke was heel verwonderd geweest, toen Pop haar botweg zei, „dat ze niet mocht”.

„Gunst — hoe komt dat zoo opeens?“ had ze verbaasd gevraagd, „je wist toch zoo zéker, dat je Moeder het goed zou vinden?“

„Nou — en ik mág niet!“ had ze teruggesnauwd en daarna met een korte groet afgebeld. En al trachtte ze zichzelf nu ook wijs te maken, dat ze niets, o, *niets* gaf om hetgeen Mieke en de anderen van haar dachten, diep in haar hart wist ze, dat ze dát juist het *ergste* vond — zij was de eenigste, die direct beloofd had — en nu had ze spijt van haar houd spreken. Wat zouden ze zeggen? Jos zou lachen en er gekheid over maken — en morgen op school . . . wáárom had Moeder ook geen behoorlijke réden opgegeven?

Fel sloeg de drift weer door haar — 't was alles Móeders schuld — *Moeder*, die haar thuishield van een pretje — ja, waarom? Om een nóg mooier plannetje — mooi — ja, dat zou wel! Wat kon ze nu met Moeder alleen voor bizonders doen, hier in 't dorp? O, 't zou wel een wandeling zijn en dan ergens theedrinken — nou ja, anders had ze dat wel erg prettig gevonden. — Moeder was altijd zoo gezellig — maar nú — nee, *niets* ging boven het auto-tochtje met alle vriendinnetjes — o, 't was flauw van Moeder, echt flauw, om juist nú haar mee te nemen . . .

Pop stond stil en stampvoette van boosheid. 't Was maar lekker, als je Moeder was — je kon net doen en laten, wat je wou . . . nou, maar *zij* zou later haar kinderen nooit zoo plagen — *zij* zou ze alles toegeven . . .

Verdrietig leunde ze tegen de schutting — ze was heelemaal achter in de tuin gekomen. Gedachtenloos bekeek ze de bloemen. Daar, vlak bij haar, stond Moeders plant, een aronskelk, waar Moeder alle zorg aan besteedde. Juist gisteren was de eerste knop opengegaan, en Moeder was zóó blij geweest . . .

Bij het zien van de smetloos-witte kelk, fier en rank op de lichte stengel, vloog een vreeselijke gedachte door Pop's booze hoofdje — en tegelijk was het gebeurd — *het erge*.

Eén snelle beweging met haar voet — en de bloem lag op de grond.

Meteten kwam ze tot bezinning, van wat ze gedaan had,

in haar roekeloze drift. Moeders prachtige kelk vernield! In radeloze angst staarde ze naar de gebroken bloem . . .

„Pop! Poppie! Ga je mee?“ Dat was Moeders stem, vroolijk en licht. Pijnlijk sloeg het berouw door Pop's hartje — o, *Moeder*, die altijd zoo lief was, had ze zóó'n verdrietgedaan! Verdwenen was plotseling ál haar wrokkige boosheid — ze dácht er niet meer aan — voelde alleen de groote vreslagenheid om het verdriet, dat ze Moeder gedaan had . . .

Werktuigelijk liep ze op het huis toe — het klopte in haar keel — o, wat zou Moeder dát vreeselijk vinden! Hoe had ze 't toch kunnen doen? Hoe zou ze 't ooit durven zeggen? Maar *tóch moest 't . . .*

In de serre wachtte Moeder, al kant en klaar.

Pop slipte gauw de achterdeur in, maar als ze in de gang kwam, ging de kamerdeur al open:

„Pop, kom eens hier?“

Ineens barstte ze uit in wild snikken — ze sloeg haar armen om Moeders hals . . .

„O, Moesje — het spijt me zoo —“

Ze voelde direct Moeders vergevende kus op haar voorhoofd.

„Stil maar, kindje — ja, ik wist het wel — kom, nu is alles weer goed, hè?“

Maar Pop snikte door — o, nu was Moeder weer zoo lief — en ze móést het zeggen . . .

Mevrouw, wat verwonderd dat Pop niet ophield, maakte zacht de armen los van haar hals en zei kalmeerend:

Eén snelle beweging met haar voet — en de bloem lag op de grond.

„Kom, kindje, wees nou kalm — ga je maar vlug aankleeden, want we moeten heusch weg.”

En Pop ging. Met gebogen hoofdje liep ze de trap op, om haar mantel te halen. Maar het bonsde in haar: „wáárom had ze 't niet gezegd? Wáárom niet?” en ze wist dat ze niet *durfde*, juist omdat Moeder zoo *lief* was....

En ze nam zich voor, om 't onderweg te vertellen — heusch — onderweg....

„Waar gaan we toch heen?” vroeg Pop verwonderd, als Moeder, inplaats van de kant van 't bosch, juist de drukkere dorpsweg insloeg.

Mevrouw lachte geheimzinnig.

„Laat dat maar aan *mij* over, Poppekind!”

Warm en gul scheen de zon — de hooge boomen wuifden zachtjes in de wind — alles leek zoo blij en licht en Pop besloot, om 't nog éven, éven uit te stellen, tot ze op de terugweg waren....

't Was nu alles zoo heerlijk — zoo samen met Moeder — en met een schok voelde ze opeens, dat *dit* toch óók fijn was — ze was er het autotochtje even door vergeten.

„En nú de verrassing!” zei Moeder dan.

Ze trok Pop mee, het stationsplein over....

„Moeder! Gaan we....?”

„Stil — niets vragen, Poppekind! Afwachten!”

Toen Pop 's avonds in bed lag, overdacht ze nog eens alles, wat er gebeurd was.

Als een droom leek het allemaal!

Ze was met Moeder naar Amsterdam gegaan en Vader, die een middag vrij had kunnen maken, had hun opgewacht aan 't station.

Toen had Moeder 't verteld, 't Was *Vaders* verrassing geweest. Die morgen, juist vóór dat Pop thuiskwam, had Vader opgebeld en gezegd, dat hij een middag kon vrijmaken — zouden ze dan eens heel gezellig met z'n drietjes uitgaan? Het trof zoo mooi, dat 't Woensdag was!

Mevrouw had 't een pracht-plan gevonden.

„Maar,” zei Meneer nog, „dan moesten we er voor

Poppekind eens een reuzen-verrassing van maken. Doe jij dan net, of je met haar gaat wandelen, en vertel 't haar in de trein. Ik kom maar niet meer eerst thuis, dan merkt ze er niets van....”

En 't was een heerlijke middag geworden. Pop had gejuicht, toen ze 't plan hoorde — en ze had het knagende gevoel diep weggestopt — 't was nú veel te fijn, om 't te zeggen — vanavond, als ze thuiskwamen — héusch — ze kon nu toch niet alles bederven? Nee, ze wou een fijne middag hebben — en probeeren, om het éрге te vergéten....

„Nou?” vroeg Moeder plagend, „had je liever het autotochtje mee gemaakt?”

Even kneep het in Pop's hartje — maar luchtig zei ze: „O, nee! Maar zóóiets had ik ook nooit kunnen denken!”

Ze waren naar Artis geweest. Pop genóót bij de olifanten, lachte schaterend om de apen die dolle sprongen maakten — voerde de herten en de papegaaien.... maar telkens, télkens weer moest ze dat onrustige gevoel verduwen.

In een groot restaurant gingen ze eten. En wéér was Pop vroolijk en helder op klonk haar lach, als er nog eens over de apen gesproken werd.

Maar in de trein, later, toen ze stil in haar nog juist-bemachtigd „hoekje” zat, kwam het drukkende gevoel zóó sterk terug, dat ze moeite had, haar tranen in te houden.

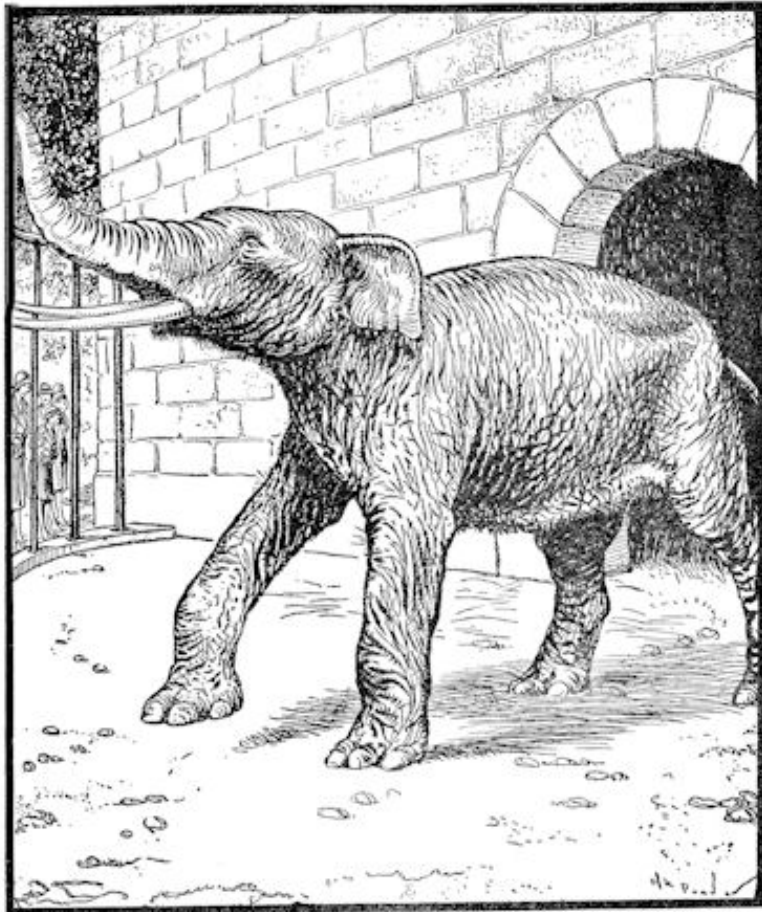
„Wat is Pop stil!” zei Moeder bezorgd, „ben je moe, kindje?”

Zwijgend had Pop geknikt en Vader had haar geplaagd en gezegd, dat ze toch nog een érg klein meisje was.

Ze was blij, toen Moeder haar gauw naar bed stuurde. Bijna bedeesd had ze bedankt voor de heerlijke middag — maar ze had niet durven bekennen — *het erge*....

't Leek nu nog ééns zoo erg — omdat Vader en Moeder zóó lief voor haar waren — en ze nam zich voor, om 't de volgende morgen direct te zeggen.

Ze draaide zich om en om — hè — 't was zoo warm in bed — en dat akelige, zware gevoel — o, had ze 't maar gezegd — 't werd nu hoe lánge hoe moeilijker — o, o, wáárom was ze toch zoo driftig geweest? En ze nam zich vást voor, om nooit, nee nóóit meer boos te worden, als

Pop genóót bij de olifanten....

Moeder iets verbood — maar och — wat hielp het? Het knagen werd er niet minder door — zou ze nú nog even....? Ze richtte zich op — maar tegelijk hoorde ze de piano. Met een zucht viel ze terug — nee, nú kon 't niet. Nu speelde Moeder piano — en Vader luisterde bij de schemerlamp... nu kón ze het niet bederven — maar mórgen — héusch — mórgen — nog vóór ze naar school ging...

Dan, met een schok, herinnerde ze zich, dat ze vergeten had, te bidden. *Bidden*... zóó? Maar dat kón toch niet? Vanavond bij het eten had ze óók bijna niet gedurfd — en maar haastig iets geraffeld....

Angstig drukte ze haar gezicht in het kussen — *dit* was het érgste! Hoe kon ze den Heere vragen, haar zonden te vergeven, als ze die verstopte en verzweg en zodoende ieder oogenblik érgter maakte? Ze snikte het uit — kneep haar handen stijf ineen — o, wat was ze een slecht kind! Nóóit werd het weer goed — en ze durfde het niet te zeggen aan Moeder.... Lang snikte ze door, tot ze eindelijk, van 't huilen moe, in slaap viel....

De volgende morgen werd Pop wakker met een vreemd gevoel „dat er iets was” — en dan viel meteen die last weer op haar — en wist ze, dat ze 't nú zeggen moest.

Langzaam begon ze zich aan te kleeden en nu, terwijl de zon helder naar binnen scheen, leek het haar opeens minder erg toe als gisterenavond. Ze begon zichzelf te sussen: nou ja, *alle* kinderen deden wel eens zoiets — ze zou het nu gauw zeggen en dan — och, Moeder zou het wel vergeven — er zouden ook nog wel méér bloemen aan die plant komen — ze schudde even het hoofd en lachte om haar angst van gisterenavond — zóó slecht was ze nog niet, hoor! En vlug duwde ze de gedachten aan het niet-bidden terug.

„Kom Pop, we gaan ontbijten!” riep Mevrouw Van Laar aan de trap.

„Joe!” Pop was klaar.

Ze ontbeten altijd om half acht, want Vader moest de trein van kwart over acht hebben, dan kon hij juist om negen uur op de zaak zijn.

„Morgen, Moesje!” deed Pop luchtig en gaf Moeder gewoon haar morgenzoen.

„Waar is Vader?”

„Even de tuin in — roep hem maar, wil je?” Mevrouw boog zich al sprekend over het theeblad en zag zodoende niet de felle kleur, die over Pop's gezicht sloeg. Vader in de tuin! Dat betekende . . .

Tegelijk hoorde ze Vaders voetstap kraken in het grind en een oogenblik later stond hij in de serre en klonk z'n stem verdrietig:

„Hè Jet, wat spijt me dát nu voor je.”

Moeder zag op:

„Is er iets niet in orde?”

„Och — je plant — kom eens kijken?”

Dadelijk ging Mevrouw mee de tuin in — en Pop, star, bleef achter.

O, o, dáár was het! Nú kwam het uit — en — en . . .

Machinaal liep ze Vader en Moeder achterna, als ze hier bleef, werd 't heelemaal vreeselijk.

Ze zag Moeder neergehurkt bij de plant en Vader, voorovergebogen, zei:

„Misschien is er een hond in de tuin geweest toen jullie weg waren.”

Een snelle gedachte vloog door Pop's hoofd. Een hond! Dat kón immers? Dan hoefde ze 't nooit te zeggen . . . In een oogenblik was haar plan gemaakt — gewóón doen — het kwam immers nóóit uit — niemand had het gezien — en er kwam wel eens meer een hond in de tuin . . .

Maar haar stem klonk vreemd, toen ze vroeg:

„Wat is er gebeurd met de plant?”

„De bloem is gebroken — kijk eens, wat jammer — o, wat jammer!”

Bruin, verslenst, lag de kelk op de grond, en een paar geknakte bladeren hingen troosteloos neer.

Met zijn zakmes sneed Vader de gebroken stengel af, ordende de bladeren wat.

„Misschien trekken die nog wat op.”

„O, wat jammer,” zei Moeder weer en Pop zag tranen in haar oogen. Bruusk draaide zij zich om, mompelde iets van

„afschuwelijk” en slenterde het tuinpad af, achter Vader, die de bloem in z'n hand droeg . . .

Haastig ontbeten ze en er hing een vreemde stilte in de kamer.

Zoo gauw mogelijk ging Pop naar school, en ze zuchtte van verlichting, toen ze het hekje achter zich dichtsloeg.

Vlug stapte ze door — nee, nu niet denken — alles kwam wel in orde — 't was immers een gewone hónd geweest — ze hoefde 't nou nooit te bekennen.

„Pop! Pop! — Wacht es even!”

Ongeduldig bleef Pop staan — daar kwam Corrie aanvliegen.

„Hallo!” zei Pop kort.

„Dag! Hè, is dat vliegen — waarom loop je zoo hard? 't Is nog zoo vroeg” — Corrie hijgde van 't harde loopen.

„O, is 't nog vroeg?” deed Pop onnoozel.

„Net half negen — hoe was 't gisteren?”

„Gisteren? O ja — eh — ik ben niet geweest.”

„Niet? En je zei —?”

„Nee, ik ben met Vader en Moeder uit geweest.”

„O, leuk, zeg! Waarheen?”

„Naar Amsterdam — naar Artis.”

„Artis?” gilte Corrie. „Kind, wat fijn! Vertel es?”

„'t Was erg leuk — die apen enzoo —” vertelde Pop vaag.

Corrie keek haar even aan — wat hád Pop? Ze drong niet verder aan op vertellen — zwiiggend liepen ze door.

„De bloem is gebroken — kijk eens, wat jammer.”

„Zeg — komt er wel es een hond in jullie tuin?” vroeg Pop opeens.

Verwonderd keek Corrie haar aan: „Een h nd — hoe-zoo? We hebben z lf een hond — als je 't z o bedoelt.”

„O.”

„Waarom vr ag je dat?”

„O — niks — nergens om.” Pop schopte een steentje weg, duwde haar handen wat dieper in de zakken en begon druk te vertellen van Artis.

Op het schoolplein kwam Mieke direct naar haar toe.

„Zeg Pop — wat mankeerde jou gisteren?”

Pop kleurde — ja, ze had Mieke zoo afgesnauwd door de telefoon.

„Och — ik — eh”

„Waarom mocht je toch niet?”

„Ik ben naar Artis geweest met Vader en Moeder.”

„Nou! Dat had je toch wel kunnen z ggen?”

Pop werd verlegen, want ze kwamen er allemaal omheen staan.

„Toen wist ik 't nog niet.”

„H e —” jowde Jos, „t en nog niet eens?”

Driftig keerde Pop zich naar haar toe.

„N e — t en nog niet eens! Ik wist 't pas, toen we in de trein zaten — 't was een verrassing voor me.”

„Lekker voor je Moeder, als je zoo nijdig was!” moest Jos nog even steken — die Pop was ineens zoo aangebrand.

„Nou ja —” kwam Mieke als vredesengel, „misschien l ek 't wel erger als 't was, door de telefoon! Maar je deed zoo kwaad tegen me, zie je.”

„O — eh —” begon Pop, maar Mieke vond, dat 't nu genoeg was.

„Laten we 'r over ophouden! Zeg, Pop, 't was toch zoo leuk —” en haastig vertelde ze kleine bijzonderheden, tot de bel ging.

't Werd een vervelende morgen.

Pop had niet veel aan haar huiswerk gedaan — 's avonds v or ze naar bed ging een uurtje en 's morgens na 't ontbijt nog even alles nagezien. De Deutsche vertaling had ze af,

maar het leeren was niet erg gegaan. Aldoor waren die andere gedachten er geweest — en ook onder schooltijd kon ze haar hoofd er niet bij houden.

Onder Vaderlandsche Geschiedenis miste ze drie vragen en wist maar  en goed antwoord — 't bezorgde haar een twee en een flink standje.

Haar gezichtje werd  l strakker en Jos, achter haar fluisterde plagend: „Pop! Wat 'n brandlucht!”

„Brandlucht?” vloog Pop er in.

„Ja, nou! Ruik je niets?”

„Nee — wat brandt 'r dan?”

„Sttt — niks — er is iets *aangebrand*”

„H  — mispunt!”

Woedend was ze. Die Jos kon zoo gemeen plagen

Om twaalf uur liep ze zoo gauw mogelijk weg — ze wou in ge en geval Corrie mee hebben.

Maar hoe dichter ze bij huis kwam, hoe sterker het gevoel van onrust werd.

Zou Moeder nog over de plant beginnen? O, als ze zich maar go d kon houden! Of

Nee, nee — ze kon het nu niet meer zeggen — 't h fde immers niet. Vader en Moeder geloofden toch dat die hond 't gedaan had? Morgen zou er niet meer over gepraat worden, en dan ging dat nare, drukkende gevoel ook wel weg.

Zoo paaide ze zichzelf, tot ze 't heusch ging gelooven

't Was een opluchting, toen ze, thuisgekomen, Tante Mary vond.

„Zoo, Poppekind!”

„Gunst, Tante Mary, wat leuk!”

Moeder lachte.

„Dat is elke dag een verrassing, h  Pop?”

„Nou!”

Nu wordt er misschien niet over de plant gesproken, dacht Pop verlicht en ze was blij, dat ze niet met Moeder alleen behoefde te zijn.

Maar onder het koffiedrinken zei Moeder: „H , Mary, nu heb ik toch zoo'n strop gehad!”

„Ja? Wat dan?”

En Mevrouw vertelde het ongeluk van de aronskelk.
„En ik was zóó blij met die eerste bloem,” besloot ze.
„Dát is erg,” zei Tante Mary, „en weet je zeker, dat 't een hond was?”

Pop's keel werd dik — ze voelde zich kleuren en boog dieper over haar bordje.

Wát zou Moeder zeggen?

„Zéker — och nee — maar 't ligt voor de hand, hè,” hoorde ze Moeders stem gewoon, „wat zou het anders kunnen zijn geweest?”

„Nee — 't is zoo — en heeft hij verder niets vernield?”

„Nee, gelukkig niet.”

O, dacht Pop radeloos — houden ze dan nóóit erover op? Maar Tante Mary begon een leuk verhaal over een koe, die bij haar door de heg gebroken was en alles overhoop gehaald had.

Pop hoorde 't maar half — haar keel scheen steeds dikker te worden

Direct na 't danken liep ze naar boven.

Ze snakke ernaar, om alleen te zijn.

Toen de deur achter Pop dichtviel, zeide Tante Mary verwonderd: „Hé, Jet, wat is Pop stil! Scheelt haar iets?”

„Nee, niet dat ik weet, maar 't viel mij ook op, dat ze vreemd was — misschien heeft ze gekibbeld op school”, en Mevrouw vertelde van het autotochtje.

„Pop was nogal boos, toen ik haar geen reden opgaf, zie je, en 'k geloof, dat ze niet al te vriendelijk bedankt heeft.”

Tante Mary lachte.

„Dan zal 't dát wel zijn — enfin, een onweersbuitje zuivert de lucht — zullen we haar voor de gezelligheid even wegbrengen?”

„Goed — maar weet je wat, ga jij dan alleen even, dan ruim ik in die tijd de boel op en zet thee — dan ben ik klaar als je terug komt.”

Zoo stapte Pop een kwartier later met Tante Mary het hek uit.

„En, Poppekind — gekibbeld op school?”

Verschrikt zag Pop haar aan.

Tante Mary lachte en trok Pop's arm door de hare.
„Schrik maar niet, hoor kind, ik wou je maar even plagen!”
„Oh.”

„Maar ik vind je niets geen gezelligerd vandaag! Zoo'n strak gezichtje! Vertel 'je ouwe Tante eens, wat scheelt er aan?”

Pop kneep haar lippen stijf opéén — néé — néé — niet huilen.

Heftig schudde ze het hoofd.

Even was het stil en liepen ze zonder spreken verder. Dan Tante's stem — heel zacht en ernstig: „Poppie — als je écht verdriet hebt, zal je dan altijd naar Moeder gaan? Moeder begrijpt je en kan je *altijd* helpen — zal je daarom denken, lieverd?”

Pop gaf geen antwoord, ze drukte alleen Tante's arm wat dichter tegen zich aan.

„Corrie, vind je 't erg, als ik gauw dóórloop?”

„O nee — vanmorgen heb je óók niet gewacht.”

Corrie's stem klonk stroef.

Pop trok haar even opzij:

„Toe Cor, wees niet boos — ik heb — ik eh — ik wou zoo graag gauw naar Moeder —”

Corrie zag tranen in Pop's oogen en, direct verteederd, zei ze: „Goed, hoor — nee, 't is best, natuurlijk — ga maar gauw — tot morgen!”

Pop holde de weg langs. Naar Moeder — naar Moeder! bondsde het in haar hoofd.

Het was of ze Tante's woorden nog hoorde:

„Moeder begrijpt je, en kan je altijd helpen.”

Moeder *begrijpt* je!

De heele middag had ze alleen dáaraan kunnen denken. En nu *ging* ze naar Moeder. Gelukkig zou Tante weg zijn.

— Moeder dus alleen — —

Wijd sloeg de kamerdeur open en Pop vloog op haar Moeder toe, die, wat moe van het bezoek, even op de divan lag.

„Moeder — o, Moeder!”

„Kindje, kindje, wat *is* er?”

Dadelijk kwam ze overeind en trok Pop naast zich.

„O, Moeder — ik — de plant — ik heb — —”

„O — Pop!”

Wild sloeg Pop de armen om haar hals.

„O, Moeder — ik heb er zoo'n vreeselijke spijt van —”

Mevrouw Van Laar liet haar even uithuilen, dan zei ze zacht: „Vertel me eens precies, hoe 't kwam, Pop —”

En Pop vertelde. Van haar drift — van haar berouw — van het nare gevoel — en eindelijk van het bidden.

„Ja, dat is 't ergste, Pop —” beaamde Moeder, „maar dat kwam, omdat je niet eerlijk tegen Moeder geweest was.

Zie je nu, hoe vreeselijk het is, om direct zoo boos te worden? Kindje, wat een straf heb je gehad! Een bedorven

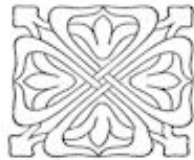
middag, angst, gekibbel op school — slechte cijfers — en dat alles door die boosheid. Dat mijn bloem gebroken is,

vind ik heel naar, dat weet je wel — maar ik geloof, dat 'jij er nog veel meer verdriet door gehad hebt. Ik ben heel

blij, dat je 't me eerlijk verteld hebt — en zullen we er dan nu maar niet meer aan denken?”

Heftig schudde Pop van neê.

„Dan is alles weer goed, hè Poppekind?”

WILLEM DE EERSTE

DE VADER DES VADERLANDS

door

J. C. DE KONING

ONSTERFELIJK is de roem, die eens de Makkabeeën zich verwierven.

Wie denkt niet met ontzag aan den bekenden Judas, die den wreeden, laaghartigen Syriër, Antiochus Epifanus, dorst weerstaan en de reuzenworsteling aavaardde voor de vrijheid van zijn volk.

Die in de kracht van 't geloof streed voor de dienst van Jehova, Israëls God.

En die, in die heldenstrijd met kleine kracht de overmacht trotseerde en verpletterde.

Wie Israëls historie beschrijft kan over de Makkabeeën niet zwijgen.

Onsterfelijk is de roem der Nederlandsche Makkabeeën.

Zonen van den godvruchtigen Graaf Willem den Ouden en de geloovige, edele Juliana van Stolberg, hebben ze als ware helden gestreden voor de vrijheid van het vertrapte Nederlandsche volk.

Voor de vrijheid als volk, om geregeerd te worden, niet door een despoot, die wetten en privilegiën met voeten trad, maar naar hun aloude rechten en vrijheden, met dure eeden bezworen.

Voor de vrijheid bovenal, om God te dienen naar de inspraak van 't geweten, voor de vrijheid van Godsdienst

voor ieder, 't zij Roomsch of on-Roomsch, voor de ware gewetensvrijheid.

Wie Neerlands historie wil verstaan, moet hen kennen!

En onder hen, als eerste in de rij, als Held en Staatsman zonder wederga, treedt de gestalte van Willem de Eerste naar voren.

Wij eeren zijn nagedachtenis; hij is de grondlegger van onze onafhankelijkheid, hij is de man, die in de kamp voor vrijheid en recht zijn leven gaf; de man, die de nooden van de Nederlanders droeg op het hart, tot de verraderlijke kogel het deed ophouden te kloppen, en die, stervende, Gods ontferming nog inriep voor „dit arme volk”.

Zouden we hem vergeten?

Het zou de zwartste ondankbaarheid zijn.

We willen hem gedenken als den Held, ons van God geschonken; nu, nû vooral, nu grove onkunde en vuige laster zijn naam en streven besmeuren.

Jong Nederland moet weten, wat God ons schonk in hem.

I.

Willem van Oranje was de zoon van een godvreezend ouderpaar. In 1533 werd hij te Dillenburg geboren.

Zijn vader, Willem de Oude, heeft, naar Willem later zelf verklaarde, de kerk zijner landen hervormd en naar het voorbeeld der goede koningen David, Jozia en anderen de misbruiken uitgezuiverd overeenkomstig Gods Woord.

Hij trotseerde 's Keizers toorn; hooger dan *diens* gebod gold voor hem 's *Heeren* wil.

In het grafelijk gezin werd dagelijks Gods Woord gelezen.

En naar dat Woord werd ook *gelééfd*.

Toen werd het goede zaad gestrooid in 't jonge hart, het zaad, dat straks wel geheel onder de doornen verstikt scheen.

Zijn eerste leermeester was Sarcerius, een vurig voorstander der Reformatie.

En Willem betoonde zich een ijverig leerling: hij had een stalen geheugen en een helder oordeel.

Op elf-jarigen leeftijd komt een groote verandering voor den jongen prins; René van Nassau (ook René van Chalons genoemd) stierf in 1544 kinderloos. Willem is de erfgenaam; hij de oudste der broeders.

Voorwaarde was, dat Willem aan het hof des keizers zou worden opgevoed.

Zoo geschiedde: het kind van veel gebeden komt aan het lichtzinnig hof van Karel V.

Kind van veel gebeden.

Dat *was* en dat *bleef* Willem; zijn vrome moeder bad voor hem, zonder ophouden. Zeker heeft ze niet kunnen vermoeden,

van welke groote gevaren haar kind omringd was. Want, ofschoon graaf, was Willem de Oude een man van eenvoudige levenswijze, en de weelde en onmatigheid van het keizerlijk hof waren hem en zijn gemalin niet, althans niet ten volle, bekend.

Was bovendien niet de jonge Willem in 's Heeren hand?

Mocht de moeder, bij wie het gebed nooit verstomde, haar kind niet overgeven in 's Heeren hoede?

Ach, *indien* zij geweten had het gevaar, dat hem bedreigde, misschien zou ze méér bezwaar gemaakt hebben, hem te laten gaan.

Maar . . . ook in *dit* alles was Gods besturende hand.

Als een andere Mozes moest deze prins onderwezen worden in alle wijsheid. Deze weg, hoe vol verleiding en gevaren, was *toch* de weg, waarlangs hij geleid moest worden, om straks berekend te zijn voor de grootsche taak, die hem wachtte.

Dillenburg 1544.

Aan Karels hof schijnt alle vrucht zijner goede opvoeding verloren te gaan.

Willem is jong, levenslustig, rijk!

Hij is wèg uit de nabijheid zijner moeder, uit de sfeer van godsvrucht en gebed.

Het nieuwe leven, vrijer, ongebonden, bekoort hem!

Al het oude schijnt vergeten: toch wàs het niet zoo. Ook bij zijn leven naar het goeddunken van zijn hart is nooit de heugenis uitgesleten aan wat hij op de Dillenburg leerde. Maar het goede zaad schijnt geheel verstikt te zullen worden.

Hij geniet van zijn nieuwe staat: vermaak en spel nemen zijn geest geheel in beslag. Het slechte voorbeeld van den ongelooflijk onmatigen Karel V, en de slechte raadgevingen van den sluwen Granvelle, (een broer van den kardinaal) vinden bij hem goede ingang.

Een weelderig leven leidt hij er. Zelf erkende hij later, dat hij meer op krijg en jachtvermaak en dergelijke zaken, dan op de zaligheid zijner ziel bedacht was.

De Hervorming heeft hij spoedig geheel de rug toegekeerd, en nog in 1563 noemt hij zich, in een brief met de Vliesridders saam geschreven aan Filips, een goed, Katholiek onderdaan.

Hoe moet Juliana van Stolberg's moederhart onder dit alles geleden hebben. Maar... zij kende ook in deze beproeving de weg van het vurig, aanhoudend gebed!

Niet enkel nadeel en schade brengt Willems' leven in de nabijheid van Karel V.

Deze heeft behagen in den hupschen, maar tóch bedachtzamen jongeling; hij waardeert zijn scherpzinnigheid en wijdt hem in in de geheimen der staatkunde.

Als alle hovelingen zich moeten verwijderen; als de geheimste beraadslagingen moeten gehouden worden, laat Karel V hem bij zich blijven.

Dàn luistert hij toe, en... zwijgt. Oók tegenover nieuwsgierige hovelingen, die hem trachten uit te hooren. Kardinaal Granvelle heeft hem later den *Zwijger* gescholden, toen hij het niet verkroppen kon, dat Willem door zijn zwijgen tegenover den Franschen koning Hendrik II achter het

bloedige plan was gekomen, dat de vernietiging van de aanhangers der hervorming in twee landen tegelijk bedoelde.

Hij komt zoo langzamerhand op de hoogte van al het staatkundig gebeuren dier dagen.

En... hij heeft er zijn winst mee gedaan.

Hier is hij gevormd tot den grooten Staatsman, die door niemand geëvenaard is.

Maar onder dit alles gaat het vroolijk, lichtzinnig leven voort.

In 1551 huwt de rijke Willem van Oranje met Anna van Egmont, de erfdochter van den Graaf van Buren.

Zijn aanzien klimt met de dag. Hij houdt nu zijn eigen hof, en zijn paleis is een der schitterendste van heel Brussel.

Zonniger leven dan het zijne, roemrijker positie dan de zijne, schooner toekomst dan de zijne, schijnt niet mogelijk!

Maar Gods hand zal ingrijpen in dit leven, in die positie.

En zijn toekomst zal een geheel andere zijn, dan hij zich droomt.

II.

Op Willems' schouder leunend, had in 1555 Karel V afstand gedaan van de regeering en zijn zoon Filips als zijn opvolger aangewezen in de Nederlanden. Reeds in 1548 waren deze landen van het groote Duitsche Rijk geheel losgemaakt, door Karel V. Hij wist alle Nederlandsche gewesten onder zijn bestuur te vereenigen, en alle „gewesten zouden”, volgens de Pragmatieke Sanctie, „steeds onder één Vorst uit zijn geslacht vereenigd moeten blijven”.

Zoo kwamen de Nederlanden bij Filips' troonsbeklimming in de macht van den man, die Spanjaard was in merg en been, en die het zijn eerste plicht rekende, de Protestanten uit te roeien.

't Zag er donker uit voor ons land.

Toen in 1559 Filips ons land verliet, scheen het kwaad over de belijders van 's Heeren naam ten volle besloten. Hij zou het werk, door Karel V zoo gruwelijk begonnen, met grooter fanatisme voortzetten.

Van hem was geen gewetensvrijheid te wachten.

Hoe zou het, van den man, die toen hij na zijn gevaarlijke overtocht in Spanje aangekomen, in Sevilla een groot aantal mannen en vrouwen openlijk liet verbranden, wier eenige misdaad was, dat zij de Roomsche kerk vaarwel gezegd hadden! En die deze gruweldaad, het moorden van onschuldigen, nog wel durfde noemen een *Auto-da-fé*, een *daad des geloofs*.

In dat jaar, 1559, begint Prins Willem van Oranje, zijn openbaar leven in de Nederlanden; begint hij zich in te laten met de zaken van de regeering des lands.

Want Filips heeft zijn zuster Margaretha, hertogin van Parma, aangesteld tot Landvoogdes.

En hij, als de aanzienlijkste onder de leden van de hooge adel, is de aangewezen man, om de plannen van Filips te dwarsboomen.

Hij neemt al spoedig de leiding der zaken in handen. En dat was noodig, want Filips legde het er zeer beslist op toe, om van de Nederlanders slaven te maken, hen te berooven van hun privilegiën en als despoot over hen te heerschen.

Dát kon de vrije Nederlandsche geest niet dulden.

Voor zijn rechten en vrijheden sprong ieder waar Nederlander op de bres.

Want het was niet slechts de toeleg van Filips de Hervorming in deze landen uit te roeien, neen, ook de burgerlijke en staatkundige vrijheid was bij hem niet veilig.

En in Willem van Oranje vond Nederland een voorvechter en verdediger van zijn belangen.

Kardinaal Granvelle voornamelijk was de man, die door den Koning als de bijzondere raadsman der Landvoogdes was aangewezen. Hij had eigenlijk de teugels in handen, hij was in naam *dienaar*, maar inderdaad *heer*.

En hij was de verklaarde vijand van onze vrijheid.

Tegen hem, en de beide andere leden van de *geheime raad*, Viglius en Barlaimont, ging dan ook in 't bijzonder de strijd.

Die strijd was heftig.

En tegen Oranje's schranderheid en staatsmanswijsheid was Granvelle niet opgewassen.

Maar . . . Willem was in deze dagen nog *niet* de *voorvechter der Protestanten*.

Verre van daar. Hij was nog goed „Katholiek“. En in zijn eigen Prins van Oranje, handhaafde hij met kracht de Roomsche godsdienst. Zelfs kreeg hij in 1563 nog brieven van Filips, waarin deze hem om zijn ijver hierin prees!

Hij was evenmin ingenomen met de hagepreeken. Hij belette die waar hij kon. Maar . . . hij was *geen ketterjager*. Hij verafschuwde de inquisitie. Hij wilde ieder vrijlaten in zijn persoonlijk godsdienstig leven. Hij zelf vond de Roomsche godsdienst wel de meest natuurlijke, maar meende, dat er geen sprake van mocht zijn, andersdenkenden om hun zienswijze te vervolgen. Van de bloedplakaten had hij een hartgrondige afkeer. Hij verklaarde: „als goed katholiek Christen wil ik blijven leven, maar als de Koning dát wil“ (n.l. de handhaving der plakaten), „dan neem ik mijn ontslag, liever dan dat ik de verwoesting van mijn land en volk wil aanschouwen.“

Intusschen nam de vervolging toe in hevigheid. Zóó was de wil des Konings.

Dáár gaat Willem vierkant tegen in. Als Egmond naar Spanje zal gaan, om den Koning te verzoeken zich te matigen, houdt Willem een rede, waarin hij het zoo scherp mogelijk zegt: *in Nederland géén geloofsvervolging. Weg met schavotten en plakaten!*

Zoo kwam ál duidelijker uit, dat Willem de beschermer wilde zijn der onderdrukten.

III.

De beeldenstorm raasde door het land. Alleen in Brabant en in Limburg werden in vier dagen meer dan vierhonderd kerken verwoest.

Het was een schandelijk misdrijf; 't was de lang verkropte weezin tegen de geloofsonderdrukking, wel te *verklaren*, maar *niet* te *verdedigen*.

Maar op deze storm van hartstocht, volgt de storm van wraak en straoefening!

Alva komt. Het doodvonnis der Nederlanden draagt hij bij zich. Het doodvonnis óók van den Prins!

Op raad van een Nederlander (!) stelt Alva een bijzondere raad in, om onderzoek te doen naar de schuldigen aan de Beeldenstorm: de Raad van Beroerte, door het volk spoedig omgedoopt in *Bloedraad!*

Voor die rechtbank wordt ook de Prins gedaagd. Maar hij had reeds bij Alva's nadering het land verlaten, en met hem meer dan honderdduizend Nederlanders.

Hij verlaat het land, maar . . . „voor eenigen tijd”, zooals hij zelf schrijft. Hij wil „het arme volk” te hulp komen, hij kan het „niet verloren zien gaan”.

Willem van Oranje zoekt de Dillenburg weer op. Dáár zou God tot hem spreken. Dáár zou de groote, innerlijke verandering plaats grijpen. Dáár . . . kwam hij, in de stilte van het oude slot, tot inkeer en bezinning. Dáár kwam het verleden zich weer met kracht aan hem opdringen. Dáár begon het zaad, dat schijnbaar zooveel jaren werkeloos in de akker van zijn hart gelegen had, te kiemen; dáár kwam de groote omkeer in zijn leven. En langzamerhand rijpte in hem de overtuiging, dat het *zijn taak* was, hem door *God zelf opgelegd*, de *partij te kiezen van het vertrapte, verdrukte volk*; en de beschermer te zijn van de kerk des Heeren in deze landen, omdat hij zelf door Gods genade zich van die kerk een levend lid wist. Door 't geloof heeft ook Prins Willem, evenals Mozes, verkozen liever met het volk van God kwalijk behandeld te worden, dan voor een tijd de genieting der zonde te hebben.

Als balling zwerft hij buitenlands. Zijn tweede vrouw, de slechte Anna van Saksen, bekommert zich niet om haar man en spot met zijn ellende. Alva heeft door zijn ruw geweld het volk met wanhoop geslagen. Zijn pogingen om hulp te bieden, met eigen geld grootendeels betaald, hebben gefaald.

Maar God sterkt den Held, dat hij de moed niet verliest.

In deze bange tijd is het heerlijke *Wilhelmus* geboren; waarschijnlijk gedicht door Marnix van St. Aldegonde.

Een lied van „Wilhelmus van Nassouwe”, dat zoo juist

de geest vertolkt, door welke de Prins bezielde was, waarin hij het belijdt:

Myn schilt ende betrouwen
Syt ghy, o Godt myn Heer,
Op u soo wil ick bouwen
Verlaat my nimmermeer.

En waarin hij zijn hoop en streven zoo krachtig uitspreekt:

Na tsuer sal ick ontfanghen
Van Godt myn Heer dat soet,
Daer na so doet verlanghen
Myn Vorstelick ghemoet,
Dat is dat ick mach sterven
Met eeren in dat Velt,
Een eeuwich Ryck verwerven
Als een ghetrouwe Helt.

Ja, als een getrouwe Held!

Zoo dacht ook het verdrukte volk er over. En in 't Geuzenlied klinkt het als een antwoord:

O, Nederlandt, ghy syt belaan
Doodt ende leven voor u staen;
Dient den tyran van Spangien,
Of volght, om hem te wederstaen,
Den Prince van Orangien. —

Op *hem* kan het volk *vertrouwen*. En hij roept hun toe: „Houdt u vast ende onbeweecht op dit vertrouwen op God de Heere, die u niet zal verlaten.”

En toch . . . donkerder, al donkerder wordt de toestand en de toekomst.

Maar, hoe somberder het vooruitzicht, te vaster 's Prinsen geloof, te vuriger zijn streven om zijn „arme schapen” te hulp te komen.

Uitgebreid is de briefwisseling, welke hij in die bange jaren met vele voorname Nederlanders, ware Christenen en oprechte Vaderlanders, onderhoudt. En uit ons land

gaat aldoor de roep tot den balling: Kom, help ons!

De poging van Herman de Ruiter, om door Loevestein te veroveren, het volk in beweging te brengen tegen de Spaansche dwinglandij, mislukt.

Alva voelt zich oppermachtig.

Prins Willem ziet uit naar hulp van *buiten*. Frankrijk zal bij staan! Helaas de bloedige Sint-Bartholomeüs-nacht doet de schoone hoop in rook vervliegen. De Prins moet zijn leger, op eigen kosten in 't veld gebracht, en waarmede hij tot in 't hart van België zegevierend was opgerukt, afdanken. Zelf ontkomt hij ternauwernood aan de handen der vijanden; zijn hondje wekt hem op 't uiterste oogenblik. Het was zijn ure nog niet. Nog had God groote dingen met hem voor.

Een Auto-da-fé.

Groot was de teleurstelling van den Prins.

Aan zijn vromen broeder, den edelen Lodewijk, schreef hij: „Ik bid u, aanschouw hoe de boosheid der menschen Gods groote genade tracht tegen te werken. Hij doe alles uitloopen op de verheerlijking van Zijnen heiligen Naam! Ik ga met Zijne hulp naar Holland en Zeeland, om te zien, wat het Hem behagen zal te doen. Ik zal er de zaken staande houden, zoolang ik kan; en ik heb vast besloten er den dood te verwachten.”

Anders dan hij het verwachtte, kwam de verlossing.

De eerste April hadden de wakkere Geuzen Den Briel veroverd; de Prins was er in 't begin niet bijzonder mee ingenomen. Maar . . . hier is Gods vinger! Den Briel's verovering werd het morgenrood der vrijheid. Gods

wegen waren ook nu hooger dan 's menschen wegen.

De Prins zag het weldra in. En van uit Dillenburg zond hij aan vele steden brieven, waarin hij hen aanbeval zijn troepen in te nemen.

Er woei een storm van vaderlandsliefde over de Nederlanden. Stad na stad verklaarde zich voor den Prins en de Prinse-vlag: Oranje-blanje-bleu, wapperde van de torens, Alva en zijn geweld tartend!

De dageraad der volksvrijheid licht aan over de lage landen bij de zee. En de *ziel* van het verzet tegen de Spaansche tirannie, is de Prins. Hij verkeert als een Vader onder zijn kinderen, hij lijdt en strijdt met hen mee. Ook, als straks Alva's wraaktocht aanvangt. Als Zutphen en Naarden letterlijk worden uitgemoord. Als Haarlem het hoofd in de schoot moet leggen. Hij houdt moed. Niets kan zijn geloof blusschen.

Sonoy, zijn stadhouder in het Hollands Noorderkwartier, wordt moedeloos. *Hij* niet. „En”, aldus schrijft hij aan Sonoy, „zoo het niettemin God Almachtig behaagd heeft, over de stad Haarlem naar Zijnen Goddelijken wil te beschikken, zullen wij Hem en Zijn Goddelijk woord daarom verloochenen en verlaten?”

En dan volgt zijn onvergetelijk woord, antwoord op Sonoy's vraag of de Prins soms „met eenigen machtigen Potentat in vasten verbonde” staat; het woord van rotsvast vertrouwen en onwankelbaar geloof: „Waarop wij niet laten willen u van antwoord te geven, dat alear wij ooit deze zaak en de bescherming der christenen en andere verdrukten in dit land aangevangen hebben, *wij met den oppersten Potentat der Potentaten zulk een vast verbond hebben aangegaan*, dat wij ten volle verzekerd zijn, dat wij en al degenen, die vastelijk daarop vertrouwen, door Zijn geweldige en machtige hand ten leste nog ontzet zullen worden, spijt alle Zijne en onze vijanden.” —

Er schiet een lichtstraal door de duisternis: Alkmaar doet den Spanjaard deinzen, en op de Zuiderzee winnen de Geuzen de slag. En jubelend schrijft Willem aan zijn broeders: „de Heere God, de God, zeg ik, der heirscharen alleen heeft ons de zege geschonken!”

Alva verlaat, geschandvlekt door zijn moordbewind, het land. Requesens zal hem vervangen. De Zeeuwen behalen een roemrijke overwinning bij Roemerswaal. Middelburg moet zich aan de onzen overgeven. Een betere tijd schijnt aan te breken. Maar ach! Leidens beleg, de droeve slag op de Mookerhei, waar Lodewijk, zijn trouwe steun, benevens Hendrik, sneuvelden, brengen het land opnieuw op de rand van de ondergang.

Leiden! Gaat deze stad aan den Spanjaard over, dan is Hollands lot beslist. Dan wordt de vijand oppermachtig. Dan valt ook de laatste provincie, die met Zeeland, nog weerstand bood. Dan is het, naar menselijke berekening, met de zaak der Nederlanden gedaan.

En . . . te midden van het beramen van zijn plannen, om Leiden te hulp te komen, wordt de Prins doodelijk ziek. Reeds een half jaar lang leed hij aan sloopende koorts. Maar hij had het op de been gehouden. Nu, juist op het critieke moment, ligt hij te Rotterdam machteloos neer, zóó ziek, dat ieder zijn dood verwacht. Reeds verbreidt zich 't gerucht, dat hij gestorven is. Maar . . . Godlof! hij herstelt. De 2e Sept. 1574 komt de gunstige wending. En nauwelijks voelt hij zich in staat iets te doen, of . . . Leiden legt beslag op al zijn zinnen en denken. De poging tot onzet, door de dappere Geuzen ondernomen, wordt door God met een heerlijke uitkomst gekroond en op 3 October luiden de klokken in Leiden om het volk op te roepen Gode dank te brengen; en het psalmgezang, dankend aangeheven, schijnt af en toe te stokken door de ontroering van de uitgeputte zangers.

Reeds de volgende dag bezoekt de Prins de stad, waar de pest nog zijn slachtoffers velt.

Maar . . . moest Vader niet bij zijn kinderen zijn? . . .

IV.

De dood van Requesens trok de Spanjaarden weg uit Zeeland, uit Holland. Plunderend en stroopend en moordend ging het door Vlaanderen en Brabant. Maar dat optreden bracht ook voor den Prins de gunstige gelegenheid, Noord

en Zuid te vereenigen in gemeenschappelijke kamp tegen den vijand: de Pacificatie van Gent kwam tot stand, met vrijheid van godsdienst, althans *zonder vervolging om des geloofs wil*.

Maar de vreugde is van korte duur: na Requesens komt Don Juan, na hem: Parma. Aan dezen gelukt het de Zuidelijke Nederlanden weer onder Spanje's bestuur te brengen. Bij de Unie van Atrecht verzoenen zij zich weer met Filips.

Het antwoord van Noord-Nederland daarop is de Unie van Utrecht (1579), de grondslag voor de Republiek der Zeven Vereenigde Nederlanden.

In 1580 verschijnt de schandelijke *Ban*, opgesteld door Granvelle.

Willem van Oranje heet daarin een huichelaar, een verrader, een vijand van het land. En daarom moet hij sterven. „En zoo iemand van onze onderdanen, of een vreemdeling, *vroom en edelmoedig* genoeg gevonden mocht worden, om ons van *deze pest* te verlossen, en hem ons dood of levend uit te leveren, of wel hem het leven te benemen, zullen wij hem onmiddellijk na het verrichten der daad, 25000 gouden kronen doen uitbetalen en zoo hij eenig misdrijf mocht gepleegd hebben, hoe groot ook, beloven wij hem, dat te vergeven, en zoo hij niet reeds van adel is, zullen wij hem, om zijn vroomheid tot de adelstand verheffen”.

Kan het wel schunniger?

De Prins antwoordt er op in zijn beroemde *Apologie* of verdediging.

Luister naar een enkele zinsnede uit dit belangrijke stuk: „Wat mij in 't bijzonder betreft, gij ziet mijnheeren Staten! dat het dit hoofd is, 't welk zij zoeken, en dat zij tot zulk een prijs en tot zulk een groote geldsom ter dood gedoemd hebben, zeggende, dat zolang ik onder u ben, deze oorlog geen einde zal nemen. Gave God, dat of mijn eeuwigdurende ballingschap of zelfs mijn dood u werkelijk bevrijding uit zooveel onheilen en rampen kon brengen, als de Spanjaarden u bewerken en bereiden, hoe zoet zou mij die ballingschap, hoe welkom die dood zijn!” —

Zoo schreef de edele Held, de echte Vader des Vaderlands.

Helaas, de oproep tot moord vond weerklank genoeg. Velen trachtten de bloedprijs te verdienen. In 1582 gelukte het Jean Jauregui bijna, den Prins te vermoorden; maar nog spaarde God het dierbaar leven.

Ach, toen hij hersteld was, trof hem een nieuwe, zware slag, zijn trouwe echtgenoot, zijn derde gemalin Charlotte van Bourbon, met wie hij in 1576 gehuwd was, stierf, mee tengevolge van haar wekenlang waken en zorgen voor den dierbaren man!

En bij al deze rampen kwam de verdachtmaking en het wantrouwen uit de kring van hen, voor wie hij goed en leven in de waagschaal stelde.

Zijn verdraagzaamheid jegens de Roomschen heette heulen met de vijanden van de Gereformeerde religie, en zijn streven om het volk vrij en onafhankelijk te maken, deed sommigen lasteren, dat hij alleen op eer en een hooge positie belust was, dat hij streefde naar het oppergezag.

Eenige verademing bracht hem zijn huiselijk leven. Hij was in 1583 opnieuw gehuwd met Louise de Coligny.

Maar voortdurend loerde het verraad.

In Juli 1584 zwierven niet minder dan vijf personen in Delft rond, om het bloedgeld te verdienen.

Eén hunner was Balthasar Gerards. Reeds op twaalfjarige leeftijd had hij zijn wensch te kennen gegeven, den Prins eens te kunnen dooden. En die gedachte had hem nooit los gelaten. Nu, vijftien jaar later, scheen de kans gunstig zijn moordplan uit te voeren.

Begin Mei meldde hij zich te Delft bij een vriend van den Prins, Ds Villiers, aan.

Volleerd huichelaar, weet hij het vertrouwen van dezen te winnen. Hij hangt een aandoenlijk verhaal op van vervolging om des geloofs wil. Hij veinst een vroom man en trouw kerkganger te zijn. Onder den naam van François Guyon schrijft hij zelfs een brief aan den Prins, waarin hij o.a. zegt: „Dat ik van nu voortaan onder Uwe regeering den Heere zonder vreeze des doods mag dienen, daar in het land van mijn geboorte, als zulk een genade niet waardig, die vrijheid (ofschoon zij van Christus door het storten van Zijn kostelijk bloed aan alle geloovigen is gegeven) mij benomen is.” —

Dood van Prins Willem van Oranje.

De Prins vertrouwt den huichelaar.

Op Dinsdag 10 Juli 1584 brengt deze zijn gruwelijk plan ten uitvoer. Voor het geld, hem door den Prins zelf verstrekt, om eenige kleedingstukken te koopen, verschaft hij zich een paar pistolen.

's Morgens vraagt hij den Prins, in bijzijn van Louise de Coligny, een paspoort voor zijn voorgenomen reis naar Frankrijk. Hij kan 's middags terugkomen.

's Prinsen gemalin heeft een zeer ongunstige indruk van den booswicht gekregen; ze spreekt er over met den Prins. Maar deze stelt haar gerust

's Middags, tusschen half twee en twee uur, begeeft Willem zich, de Geuzenpenning op de borst, uit de eetzaal naar boven: daar stuift de moordenaar op zijn prooi toe twee schoten knallen twee kogels doorboren de borst van den Vader des Vaderlands!

Onmiddellijk snellen zijn gasten toe te laat!

Wel vangt een hunner den Prins nog in zijn armen op, maar alleen om hem zijn laatste woorden, zijn laatste *gebed* met stervende lippen te hooren stamelen: „Mon Dieu, mon Dieu, aye pitié de moi et du pauvre peuple,” d. i.: „Mijn God, mijn God, ontferm u over mij en over het arme volk!”

Zoo stierf Willem van Oranje, Gods ontferming afsmeevende voor zijn „arme schapen”.

Zóó blijft hij voortleven in onze herinnering, „den Vaderlant getrouwe tot in den doot.”

En al is niet zijn hartewensch vervuld, in het „Wilhelmus” zoo roerend vertolkt:

*Dat is, dat ick mach sterven
Met eeren in dat Velt, —*

toch mogen wij vast gelooven, dat hij, door Gods genade, een *eewich Rijck* mocht verwerven.

INHOUD.

Een vreemde match, door W. G. van de Hulst	5
Luthers jongen, door M. A. M. Renes-Boldingh	17
Aankomst te Londen, door J. Haantjes	37
Het kamp van Joop, door G. P. Klijn	48
De Polowedstrijd, door M. van Kempen	74
Moeders Bloem, door Phé Wijnbeek	97
De Strooper, door Anne de Vries	114
Kleinkunst-Knutselkunst, door Jan Veltman	148
Van een „Boemelpartij” en 'n gevaarlijke riviertocht, door P. A. de Rover	169
Willem de Eerste, door J. C. de Koning	182
Over de Atlantische Oceaen, door P. A. de Rover	198

